

Pripombe k predlogu zakona o postopku sodnega varstva nekdanjih imetnikov kvalificiranih obveznosti bank (EVA 2018-1611-0056)

UVOD

Slovenske vlade in Banke Slovenije s sodelovanjem Evropske komisije še kar naprej razprodajajo slovenske banke in podjetja tujim lastnikom. NKBM je bila prodana za slabo petino dejanske vrednosti, NLB za tretjino normalne vrednosti in 69 % knjigovodske vrednosti, Gorenjska banka celo pod likvidacijsko vrednostjo, čeprav obe odlično poslujeta. Sledi še prodaja Abanke s pripojeno Banko Celje vred. Davkoplačevalski denar za 'sanacije bank' se bo tako pretil v žepe tujcev – v NKBM sta Apollo in ERBRD v nekaj mesecih zaslužila 442 milijonov evrov (M€), država je dobila le 250 milijonov evrov. Razprodaja nas odmika od razvitih držav Evropske unije (EU), ki imajo v nacionalni (državni, deželni in lokalni) lasti večino bančnega sistema. Postajamo kolonija. Od tega si nekateri obetajo dobro plačane službe v tujini, mi pa z odlivi dividend in selitvijo prodanih družb v davčne oaze izgubljammo gmotno osnovo za osebni in družbeni življenjski standard.

Sporočilo Evropske komisije (EK) iz julija 2013, na osnovi katerega so razlastili imetnike delnic in podrejenih obveznic, so z evropsko smernico uzakonili šele leto dni pozneje. V 90. točki *Sporočila* piše, da bodo priglasitve, ki jih je Komisija evidentirala pred tem, pregledane po merilih, ki so se uporabljala v času priglasitve. Za NLB je bilo to januarja 2013, za NKBM junija 2013; Banka Celje, Abanka in Gorenjska banka pa do takrat državne pomoči sploh niso rabile in ne priglasile. Omejitve pri poslovanju, ki jih je EK zahtevala, so bile predvsem evropska pomoč tujim bankam v Sloveniji – ko sta NLB in NKBM morali zmanjšati bilančni vsoti od leta 2012 do 2016 za 16 % in 9 %, se je SKB banki zvišala za 8 %, Banki Koper zrasla za malenkost, Unicredit banki pa znižala le za 7 %. NKBM je imela pred 'sanacijo' višjo kapitalsko ustreznost, kot jo je leta 2015 in kasneje imela Deutsche Bank; slednji ni bilo potrebno izbrisati delnic in podrejenih obveznic, zmanjševati bilančne vsote, dvigovati obrestnih mer ob njihovem padanju v EU itd.

Namesto predlaganega zakona bi bilo potrebno **razlaščenim delničarjem vrniti delnice v vrednosti vplačane vloge v banko**, vlagateljem v NKBM in NLB bi dali enakovredno premoženje v Abanki. S tem bi bile zahteve Evropske komisije po privatizaciji izpolnjene, država bi si prihranila tožbe in visoke odškodnine z obrestmi vred, ponovno bi zaživel domači vzajemni in pokojninski skladi ter borza. Slovenci imamo v bankah nad 19 milijard evrov (G€), od tega 7,5 G€ vezanih vlog. Vzajemni in pokojninski skladi imajo 2,4 G€ premoženja, večinoma je naloženo v tujini. Tu so še zavarovalnice in podjetja. Če bi zaupali finančnemu trgu, bi lahko z delom tega premoženja sami kupili banke in pomembnejša podjetja v delni državni lasti po polni ceni, zgradili 2. tir in modernizirali Slovenske železnice.

Drugi ukrep bi bila širša preiskava bančne sanacije ter z njo povezanih dogodkov in oseb. Kazenska ovadba zaradi izbrisov v delno državnih bankah decembra 2013 je bila podana samo za NLB. Osumljene je preiskoval NPU v sodelovanju s sodiščem in podal kazensko **ovadbo** na Specializirano državno tožilstvo. Predlagamo, da se ovadbo razširi še na druge prizadete banke – NKBM, Banko Celje, Abanko, Probanko in Factor banko. Prodaja teh bank, predno so sodišča odločila o izbrisu, je v nasprotju z ustavo in pravno državo. Je pa v interesu lastnikov tujega kapitala, ki je celotno 'sanacijo bank' usmerjal. Nepremišljenim obljubam vlade in podcenjeni prodaji bank bi se lahko izognili, če bi ovadbo razširili tudi na Evropsko komisijo in Evropske centralne banke (ECB) ter vključili Interpol. Dokazov za pristransko vrednotenje sredstev podržavljenih bank in zavarovanj za kredite, njihovo pretirano dokapitalizacijo (večjo, kot so jo zahtevale banke), vpletanje Evropske komisije in ECB je več kot dovolj. Razkriti bi bilo potrebno še dokumente Banke Slovenije, DUTB (slabe banke), izvajalcev stresnih testov in pregleda kakovosti sredstev ter cenilcev nepremičnin.

I. PRIPOMBE NA PREDLOG ZAKONA

Zakon je napisan tako, da bi otežil sodno varstvo izbrisanim delničarjem. Predlagatelj poskuša s pristransko oceno stanja zavesti poslance in javnost, kot je uspel preslepiti ustavne sodnike in sodnike sodnega registra. Protagonisti, funkcionarji Ministrstva za finance (MF) in Banke Slovenije (BS) se v sodelovanju z naročniki izbrisov v EK in ECB ves čas dogovarjajo, medsebojno ščitijo in imajo vso podporo partnerjev iz EU in vlade. Zato bi bilo potrebno najprej ugotoviti dejansko stanje s pregledom celotne dokumentacije, tudi zaupne in osebne podatke ali poslovne skrivnosti. To bi moralo napraviti Računsko sodišče v sodelovanju z Nacionalnim preiskovalnim uradom (NPU) in preiskovalno sodnico Okrožnega sodišča v Ljubljani. Nasprotovati morajo močnemu pritisku bivšega guvernerja BS, da bi skupaj z ECB preprečil revizijo Računskega sodišča v BS po noveli zakona o BS. V dogovoru s Evropskim svetom in Evropskim računskim sodiščem bi preiskavo morali usmeriti tudi na Evropsko komisijo, ECB in EBA ter na izvajalce ocenjevanja vrednosti premoženja, stresnih testov in vrednotenja nepremičnin.

Zakon mora vsebovati zahtevo, da Računsko sodišče najprej ugotovi dejansko stanje na dan izbrisa:

- Kakšna je bila vrednost sredstev bank na dan izbrisa, upoštevaje vsa oslabitve, vračila kreditov in prodajne cene zavarovanj, ki so danes znana? Vrednost sredstev je potrebno preveriti z uporabo mednarodnih standardov (MSRP) ter z upoštevanjem dogajanj v obdobju po izbrisu, ko so se jasno pokazale napake, storjene v predpostavkah, metodologiji, pristranskem ocenjevanju kreditov in zavarovanj (vrednostnih papirjev, nepremičnin), ocenah verjetnosti in tveganj ter upoštevati njihove realne vrednosti med krizo in zunaj nje.
- Ali je bil z odločbo BS o izrednih ukrepih zahtevani kapital v višini 870 M€ za NKBM resnično vplačan in ali so bili registrski postopki izvedeni skladno z zakoni in predpisi? NPU mora skupaj s preiskovalno sodnico ugotoviti, če je prišlo do prekoračenja pooblastil in drugih kaznivih dejanj. Hkrati morata preveriti sume okoriščanja: pri pogodbeni vrednosti za izvedbo AQR, stresnih testov in vrednotenje nepremičnin, ki so bili enaki kot za 48-krat večjo Španijo, ter nagrad z dobro plačanimi delovnimi mesti v organih evropskih bank in podjetij v EU in ZDA.
- NPU, Računsko in druga sodišča morajo opraviti svojo zakonito vlogo. Krog osumljenih je potrebno razširiti na predsednike vlad, vključno z njihovimi ministri za finance in vpletenimi državnimi sekretarji. Ko je bilo potrebno reševati nemške in francoske nasedle kredite v Grčiji, so pristali, da jih odplačujemo tudi mi; ko smo sami reševali posledice krize v naših bankah, so pa dopustili, da so nam to dovolili le, če so nas razviti lahko ob tem oropali.

Preiskovalna sodnica in NPU bi morala preiskavo v BS razširiti od NLB na druge banke z izbrisanimi delnicami in podrejenimi obveznicami: NKBM, Abanko, Banko Celje, Probanko in Factor banko.

Državni zbor in sodišča ne smejo podleči pritiskom BS in MF, prav tako ne pritiskom EK in ECB, ki jih bivši guverner BS Jazbec stalno kliče na pomoč, da izbrisi nikoli ne bi bili preiskani:

1. Februarja 2015, ko je NPU sporočil, da je začel kriminalistično preiskavo BS zaradi suma storitve več kaznivih dejanj njenih odgovornih pri sanaciji bank, je podpredsednik EK Dombrovskis z nekaj omahovanja pozval predsednika vlade RS naj ohrani »kredibilnost in neodvisnost BS«.
2. Julija 2016, ko je NPU opravil hišno preiskavo BS, je ECB protestirala pri generalnem državnem tožilcu RS, v uvodnem stavku se je sklicevala na »informacije g. Jazbeca«.
3. Marca 2017, ko so Finance razkrile sodno odredbo o hišni preiskavi NKBM z ugotovitvami preiskovalcev in izjavami prič, je EK Sloveniji mesec za tem izrekla opomin.
4. Novembra 2017, ko je SiolNET razkril pritiske guvernerja BS na ECB, naj zahteva, da Državni zbor ne sprejme novele zakona o BS, ki bi računskemu sodišču omogočila revizijo sanacije slovenskih bank, in ne zakona, ki bi izbrisanim po 4 letih omogočil učinkovite odškodninske tožbe; 'uradno mnenje ECB' so večinoma spisali kar na BS.
5. Januarja 2019, ko se je EK odločila, da zaradi kršenja nedotakljivosti arhivov ECB in dolžnosti lojalnega sodelovanja v povezavi z zasegom dokumentov osrednje denarne ustanove območja evra v okviru kriminalistične preiskave v BS julija 2016 proti Sloveniji sproži postopek pred Sodiščem EU.

1. Pripombe na člene predloga zakona

V celoti **podpiramo mnenje Komisije** za gospodarstvo, obrt, turizem in finance **Državnega sveta od 21. 2. 2019** (št. 450-03-1/2019/1). Pripomb te Komisije ne navajamo ponovno, vendar jih v vseh posameznih odstavkih oz. členih podpiramo. Dodajamo, da morajo biti izbrisanim dostopne vse kreditne mape iz njihove banke, iz DUTB, NPU in morebitnih drugih stranskih udeležencev.

Zakon mora urejati tudi dogajanje pred jesenjo 2013, torej ne samo ZBan-1L, temveč tudi ZBan-1J in druga dejanja države, zlasti njeno vlogo pri razvrednotenju delnic NKBM zaradi:

- neizvedene dokapitalizacije leta 2008, pred krizo;
- zniževanja vrednosti delnice ob izdajah novih delnic od 27 € ob prodaji leta 2007 na:
 - 19,5 € leta 2008 pri knjigovodski vrednosti 15 € in
 - 8 € leta 2011 pri knjigovodski vrednosti 15 €;
- neizvedene dokapitalizacije bank po odobritvi EK junija 2012, razglašanja bližine bankrota države, sprejema Zakona o ukrepih Republike Slovenije za stabilnost bank (ZUKSB) z možnostjo ustanovitve Družbe za upravljanje terjatev bank (DUTB) in sprejema novele Zakona o bančništvu (ZBan-1J) o dovoljeni izdaji delnic z vrednostjo pod 1 €;
- razvrednotenju delnic aprila 2013 (izdaja 100 milijonov delnic po 1 € in 185 milijonov delnic po 0,013 €, ko je bila knjigovodska vrednost delnice 5,37 €) ob hkratni prepovedi vplačil vsem drugim delničarjem in posledično njihovem iztisenjenju, ki je tržno ceno delnice znižala na 0,5 €;
- razvrednotenja delnic med pripravo za izbris, ko je njena vrednost padla na 0,1 €! Povprečni vlagatelj bi za 1380 € vloge v primeru uspešne tožbe dobil le 5,1 € in bi iz tega moral pokriti še stroške sodne takse (15. čl.) in odvetnika.
- Z izbrisom delnic so bili delničarji prikrajšani za rast vrednosti delnic in izplačila dividend po krizi.

Vse analize in izjave odgovornih kažejo, da so bili 'slabi krediti' podeljeni, predno je država leta 2007 prodala delnice 107.000 državljanom RS. Torej so bili delničarji prevarani že ob prvem nakupu delnic. Država je NKBM ovirala pri obljubljeni prodaji tretje četrtine banke pred nastopom krize in s tem povzročila zgoraj opisano znižanje vrednosti delnic ob dokapitalizacijah v letih 2008 in 2011 (str. 2–4). Pri zniževanju vrednosti spomladi 2013 je šlo za grobo razvrednotenje vrednosti delnic z namenom povečati delež države nad 90 % in s tem iztisniti druge delničarje. Država je v obdobju 2008–2013 obvladovala banko, nastavljala predsednika uprave in nadzorni svet, določala poslovno politiko NKBM s tedenskimi posvetovanji MF in večinsko državnih bank ter je odgovorna za razvrednotenje in izbris delnic.

Ni sprejemljivo, da bi zakon omogočil, da se retroaktivno zavržejo tožbe, vložene pred sprejemom novega zakona (2. odst. 3. čl.). Še manj je sprejemljiva prepoved vlaganja tožb po določbah drugih zakonov (1. odst. 3. čl.).

Zakon naj določi, da oškodovani lahko tožijo tiste, ki so se neupravičeno obogatili s premoženjem izbrisanih: država, poddržavljenih bank in državne DUTB. Država je dolžna nemudoma oblikovati ustrezne rezervacije za morebitno odškodnino. Praviloma naj oškodovani dobijo vrnjene delnice in podrejene obveznice v vrednosti vplačila; pri NKBM in NLB uredi zahtevo po restituciji država, ki je banko pod ceno prodala v nasprotju s pravili pravne države.

4. člen:

Za postopek naj bi se uporabljala pravila pravnega postopka za gospodarske spore. Mali vlagatelji niso gospodarske organizacije – zanje velja konvencija o človekovih pravicah. AQR in ST so ukrepi, orodje bančnega nadzora. Glede na to, da je bila BS nadzornik bank, ne gre za poslovanje temveč za bančni nadzor. Glede človekovih pravic sto tisoč malih delničarjev ni tožena stranka BS temveč širša država, saj je poleg BS v razvrednotenju delnic sodelovala še vrsta drugih organov (vlada, AUKN, SDH, Državni zbor, ATVP idr.).

6. člen:

Manjka določba o kaznivosti prikrivanja podatkov ali zavajanja sodišč oz. NPU.

7. člen:

Dodati je potrebno alinejo (4):

- Na zahtevo tožnika morajo BS in poslovne banke razkriti vse metodologije, vrednotenja, oslabitve in druge postopke ter pravne osebe, ki so ukrepe v postopku sanacije sprejemale.

8. člen

Tožbo zaradi razvrednotenja delnic v letih 2008–2013, zlasti inflacije delnic v aprilu 2013 bi moral zakon omogočiti proti povzročiteljem: vladi RS, Slovenskemu državnemu holdingu (SDH) oz. njegovi predhodnici, Agenciji za upravljanje kapitalskih naložb RS (AUKN):

- Zakon naj tožnikom omogoči, da lahko ugovarjajo členom, ki so bili spremenjeni ali dodatno sprejeti v ZBan-1J, ZBan-1K in ZBan-1L, ker Ustavno sodišče (US) vsebinsko še ni odločalo o vloženih zahtevah Vrhovnega sodišča RS v isti zadevi.
- Pravila EU o državnih pomočeh so bila sprejeta šele z direktivo 2014/59/EU, po izbrisu delnic in podrejenih obveznic; za NKBM in NLB tudi *Sporočilo* EK od 1. 8. 2013 ni veljalo, saj so bili postopki državnih pomoči sproženi pred sprejemom Sporočila.
- Svet BS je v začetku decembra 2013 sprejel odločitev o dokapitalizaciji NLB, NKBM in Abanke, ki ni vključevala izbrisa delnic in podrejenih obveznic. Šele na osnovi pritiskov takratnega guvernerja Jazbeca, ki se je skliceval na »višje ravni odločanja« (»high level decision«), je Svet BS to svojo odločitev spremenil ter se odločil za izbris delnic in podrejenih obveznic.
- Sodišče EU je julija 2016 ugotovilo, da država članica pred dodelitvijo državne pomoči ni zavezana naložiti bankam v težavah, da podrejene instrumente spremenijo v lastniški kapital, jih odpšejo ali zagotovijo, da v celoti prispevajo h kritju izgub.
- Odbor Evropskega parlamenta za gospodarstvo je junija 2018 objavil študijo z naslovom »Podrejeni dolg in njegova samo-uvrstitev: zavajajoče prodajanje finančnih proizvodov«¹, v kateri ugotavlja, da je bila obravnava v Sloveniji izredno in nesorazmerno stroga. Šlo je tudi za zavajajoče prodajanje delnic in podrejenih obveznic, zato imajo razlaščeni pravico do odškodnine. Delnice in podrejene obveznice so izbrisali v več državah EU, vendar so vsem vlagateljem izplačali 80–100 % nadomestilo izbrisanega premoženja; edino Slovenija od vseh držav EU tega (še) ni storila.
- Zakon naj določi, da se upoštevajo dokazane nepravilnosti ob izničenju in izbrisu delnic, ki so jih zbrali Računsko sodišče, NPU in preiskovalna sodnica Okrožnega sodišča v Ljubljani, novinarji in strokovnjaki:
 - da je bila kompleksna ocena 253.a čl. ZBan-1 napačna;
 - da bi bilo potrebno določati višino poplačila kvalificiranih obveznosti ob predpostavki delujočega podjetja, saj je bila banka v resnici normalno delujoča, solventna in likvidna;
 - da so bile namesto tržnih uporabljene likvidacijske vrednosti zavarovanj za slabe kredite;
 - da obseg znižanja kapitala z dodatnimi oslabitvami ni bil potreben in da gre za prevaro;
 - da so bile predpostavke o možnih bodočih makroekonomskih gibanjih napačne, saj je bilo v letu 2013 že od 2. četrtertletja zabeležena rast BDP – BDP je v dveh krizah 2009 in 2012 padel za 10 %, tri zaporedne krize niso možne;
 - predpostavke so bile različne tudi od tistih, ki jih je v začetku leta 2013 napovedala BS sama; to se je ponovilo tudi v stresnih testih leta 2014 (dinamični oz. statični izračuni);
 - da so AQR ocenjevale svetovalne in ne revizijske družbe v nasprotju z MSRP in MRS 39, po nezakonitih navodilih BS in EK;
 - da so oslabitve uporabili pri vzorčnih cenitvah in napovedih, čeprav jih ne bi smeli poknjižiti;
 - da so oslabitve poknjižili že maja 2013 in potem še dodatno novembra 2013, torej dvakrat, da je bil kapital bank umetno negativen;
 - da so bile vrednosti nepremičnin določene nestrokovno, z metodama »drive-by« in »desk top«, brez upoštevanja podatkov Geodetske uprave RS (GURS);

¹ Conac, P. H., Subordinated Debt and Self-plavcement, European Parliament.

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/618994/IPOL_STU\(2018\)618994_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/618994/IPOL_STU(2018)618994_EN.pdf)

- da je bilo v dokapitalizacijo vloženih 1,5 milijarde evrov preveč sredstev in je npr. NKBM dosegla kapitalski koeficient 28 % namesto minimalnih 9 %;
- da so bili postopki vpisa v sodni register izvedeni v nasprotju z Zakonom o sodnem registru, brez vpogleda v dokumentacijo in niso bili objavljeni;
- da je bil prenos na DUTB opravljen po knjiženju oslabitev na način, ki ni bil v skladu s standardi IFRS 39 namesto po tržni vrednosti.

Predlog zakona hoče vse te dokazane napake, neresnice in prevare obiti in vnaprej izničiti.

Table 1: Bail-in in the EU between 2013 and December 2015

Bank	Country	State aid granted	shares	
SNS Reaal	Netherlands	Feb. 2013	wiped out	wiped out, but Jul. 2013 retail investors repaid 100%
Bank of Cyprus	Cyprus	Mar. 2013	diluted > 90%	Converted into shares
Bankia	Spain	Mar. 2013	diluted > 90%	repaid 64% (hybrid bonds)/ 87% (bonds w. maturity)
Banco Gallego	Spain	Mar. 2013	diluted > 90%	repaid 61% (hybrid bonds)/ 89% (bonds w. maturity)
Catalunya Banc	Spain	Mar. 2013	diluted > 90%	repaid 60% (hybrid bonds)/ 85% (bonds w. maturity)
NCG Banco	Spain	Mar. 2013	diluted > 90%	repaid 60% (hybrid bonds)/ 87% (bonds w. maturity)
Aug. 2013 : EC Banking Communication published				
Hypo Alpe Adria Grp	Austria	Sept. 2013	nationalised 2009	left intact
Monte Paschi Siena	Italy	Nov. 2013	diluted > 90%	left intact
NLB	Slovenia	Dec.2013	wiped out	wiped out
NKBM	Slovenia	Dec.2013	wiped out	wiped out
Abanka	Slovenia	Dec.2013	wiped out	wiped out
Probanka	Slovenia	Dec.2013	wiped out	wiped out
Factor banka	Slovenia	Dec.2013	wiped out	wiped out
Jun. 2014 : EU Banking Recovery and Resolution Directive enacted				
Banca Tercas	Italy	Jun. 2014	wiped out	left intact
Parex / Reverta	Latvia	Jul. 2014	nationalised 2008	left intact, but to be repaid upon state aid repayment
Hypo Alpe Adria Grp	Austria	Aug. 2014	nationalised 2009	wiped out, but Sept. 2016 offered 45% repayment
Banco Espírito Santo	Portugal	Aug. 2014	became shares and bonds of the bad part of the bank	
Banka Calje	Slovenia	Dec. 2014	wiped out	wiped out
Permanent TSB	Ireland	Apr. 2015	diluted > 90%	left intact
Banca Romagna Coop	Italy	Jul. 2015	wiped out	repaid 100% by the coop-interbank fund (FGD)
Banca Etruria	Italy	Nov. 2015	wiped out	wiped out, but April 2016 offered 80% repayment (expropriated holders with annual income <35000€ or movable property <100000€) or arbitration with up to 100% repayment (all expropriated holders)
Banca Marche	Italy	Nov. 2015	wiped out	
CaRiChieti	Italy	Nov. 2015	wiped out	
CaRiFerrara	Italy	Nov. 2015	wiped out	
Nat'l Bank of Greece	Greece	Dec. 2015	diluted > 90%	Partial write-down (70% hybrid bonds, 22% bonds w. maturity), then conversion into shares at recap rate
Piraeus Bank	Greece	Dec. 2015	diluted > 90%	

Source: Guillaume Prache, Managing Director – Better Finance, 'Bail-in: How far does it have to go? The case of the expropriation of share- and bondholders in Slovenia'.

15. člen:

Predlog predvideva, da se kot zahtevke vzame nominalna vrednost instrumenta. Definicija je nejasna, saj bi za delnico NKBM lahko pomenila 0,1 €, kolikor je bila njena kotacija na Ljubljanski borzi 17. decembra 2013. Zahtevke se mora glasiti na vplačano vrednost delnice, v primeru NKBM večinoma 27 € (+ obresti – izplačane dividende), kot je razloženo zgoraj in je skladno s točko 32 odločbe US U-I-165/08). Za male delničarje takse ne bi smelo biti, saj bodo imeli veliko stroškov že s pooblaščenjem in izvedenci.

19. člen:

2. odstavek, 1. alineja piše o metodi in izhodiščih na katerih temelji metoda. Dokazano je, da so bila tako izhodišča kot metoda nesorazmerna, različna od onih v drugih državah. Tako so npr. predvidevala še tretjo zaporedno recesijo v višini –9,5 % BDP (bruto družbenega premoženja) z verjetnostjo samo 1 % v letih 2013–2015, dejansko pa je bila v tem obdobju dosežena rast BDP v višini +4,8 %. Država lahko preigrava različne scenarije razvoja, vendar ne more na osnovi špekulativnega padanja BDP razlaščati lastnikov bank. Lahko predvidi ukrepe, ki jih bo izvedla v primeru realizacije posameznega scenarija, vendar šele takrat, ko bo do njega prišlo. Poleg tega je bilo koncem leta 2013 iz statističnih podatkov že jasno, da evropsko in slovensko gospodarstvo raste.

Predlog navaja obvezno upoštevanje pravil EU o državnih pomočeh in standarde nadzora bank, kot so jih določili ECB, EK in EBA. Zbrani dokazi kažejo, da so bila ta pravila arbitrarna in zlorabljena za namen izbrisa, zato ne morejo predstavljati obveznega standarda. Zakon bi moral dovoliti možnost razširitve tožbe na državne organe, organe EU oz. njihove predstavnike v primerih izrednega odstopanja od prakse v drugih državah in zlorabe dodatnih oslabitev za namen izničenja kapitala banke.

24. člen:

Predlog zakona predvideva, da morebitno odškodnino plača Banka Slovenije, založi pa jih lahko RS (iz splošnih rezerv). Za slabo upravljanje bank in iztisnitve delničarjev NKBM aprila 2013 je odgovorna država. Morebitno odškodnino za ta dejanja oz. opustitve dolžnega ravnanja bi morala plačati Republika Slovenija – v višini dokazanih vrednosti vplačil, da ne bi podpirali špekulantov. Država je prevarala delničarje že ob nakupu leta 2007 (glejte uvodno pripombo) in namerno zmanjševala vrednost delnic v obdobju 2008–2013, zlasti še v letu 2013. Pri tem je pomembno vedeti, da dobro obveščeni vlagatelji in lobisti v mali Sloveniji vnaprej izvedo, kaj bo vlada storila – s tem vpliva na ceno vrednostnih papirjev. Nekateri so kupili delnice ali podrejene obveznice po likvidacijski ceni, 96 700 delničarjev pa je delnice držalo od nakupa do izbrisa, torej niso bili špekulanti. Zato je edino pošteno, da se za osnovo odškodnine vzame nakupna vrednost delnice ali podrejene obveznice na osnovi potrdila o nakupu.

Zaključek

Predlog zakona je neverodostojen, saj so ga pripravili isti organi in iste osebe z enakim namenom kot ustavno sporna zakona ZBan-1J in ZBan-1L. Predsedniki vlad in ministri za finance so sokrivi za slabo upravljanje bank. Predlog je še vedno v nasprotju z ustavo in **oškodovancem ne omogoča ustavne pravice do pritožbe** – ni pravno sredstvo, kje šele učinkovito, in ga je potrebno zavrnilo.

II. OBRAZLOŽITEV

Op.: Razlage podajamo po razdelkih in oštevilčenju, kot so prikazani v predlogu zakona.

1 Ocena stanja in razlogi za sprejem predloga zakona

Ocena stanja ne ustreza resničnemu dogajanju in stanju. Skuša zmanjšati pravice imetnikom kvalificiranih obveznosti bank in jim otežiti dostop do dokumentacije. Ne upošteva, da razlaščeni delničarji NKBM tožijo državo zaradi napak in manipulacij v letih 2008–2013 in želijo razkritje podatkov in dokumentov iz celotnega obdobja (glejte Prilogo: *Opis dogajanj*).

1.2 Zakaj ZBan-1L?

V 1. odstavku je omenjeno, da je potreben dodaten kapital, ko morajo banke znižati vrednost sredstev na aktivih. To je bila osnovna metodologija razlastitve delničarjev. V NKBM so bile oslabitve konec leta 2011 skoraj 498 M€ (milijonov evrov), naslednje leto pa že 759 M€; povečanje oslabitev za 261 M€ in nastali negativni rezultat poslovanja so delno pokrili iz prodaje Zavarovalnice Maribor (65 M€) in dobička tekočega poslovanja pred oslabitvami (70 M€). Do konca septembra 2013 so se oslabitve povečale še za 89 M€ in dosegle 848 M€. Decembra 2013 je NKBM na zahtevo Banke Slovenije (BS) morala slabiti kreditni portfelj še za 456,8 M€ – oslabitve so torej presegle 1300 M€! Slabili so celo državne obveznice, za četrtno nominalne vrednosti! Čeprav je NKBM vsa leta (in četrletja) tekoče poslovala z dobičkom, prodala 51 % Zavarovalnice Maribor in prejela od države 100 M€ dokapitalizacije, ni mogla pokriti 800 M€ dodatnih oslabitev v dveh letih. Dodatne oslabitve je sredi krize zahtevala BS, v obdobju 2014–2018 so se te pretirane oslabitve sproščale in prinašale bankam velik del dobičkov. Delež terjatev, pri katerih dolžniki zamujajo več kot 90 dni, se je s sanacijo bank znižal od 18,1 % na 13,2 % (za 4,9 %), od januarja 2014 do avgusta 2017 pa brez kakšne sanacije BS na 3 % (za 10,2 %) (BS, Poročilo o finančni stabilnosti, december 2018)! To je najlepši dokaz, da kaj vpliva na slabitve, in na pretiravanje z njimi ob izbrisu.

V 3. odstavku piše, da banka, ki ne dosega ustreznega kapitalskega količnika, ne sme več poslovati. Baselska pravila in pravila ECB določajo kot količnik minimalne kapitalske ustreznosti 9 %, v krizi pa najmanj 6 % (glej str. 4, 3. odst. predloga), pri čemer je potrebno dodati, da je BS sredi krize zahtevala višje količnike, čeprav so bili strokovno napačni in za banke škodljivi, celo usodni. NKBM Skupina je imela 30. 9. 2013 količnik 7,20 % glede na čisti temeljni kapital (Core tier 1). Torej je ustrezala zahtevam evropskih regulatorjev. Banka Slovenije (BS) je sredi krize dvigovala zahtevano kapitalsko ustreznost, kar je vsaj neodgovorno dejanje. Ko je imela Deutsche Bank leta 2016 celo znatno nižji kapitalski količnik (3,5), ni nihče niti upal pomisliti, da bi jo poddržali in prodali.

18. marca 2014 smo pisali takratnemu predsedniku Evropske komisije, EK (José Manuel Barroso) v imenu malih (nepoučenih) delničarjev NKBM glede metodologije in izhodišč pregleda kakovosti sredstev (AQR) in obremenitvenih preizkusov (ST) na oceno kapitala banke. V odgovoru (5. 5. 2015, podpisan Franck Dupont, GD za konkurenco) piše: »Delali so skladno s *Sporočilom* EK, vendar bi banka najprej morala izvesti vse možne ukrepe za zbiranje kapitala. Samo če ti ne zadoščajo, se lahko od delničarjev in podrejenih upnikov zahtevajo prispevki:

- a) če je količnik kapitalske ustreznosti nad regulativnim minimumom EU, lahko banka sama zbere kapital, pretvori podrejene obveznice v lastniški kapital;
- b) če je pod minimumom, je potrebno dolžniške instrumente pretvoriti v lastniški kapital ali odpisati pred dodelitvijo državne pomoči.

Komisija lahko dovoli izjemo od zahteve po porazdelitvi bremena samo, če bi ti odpisi ali pretvorba privedli do nesorazmernih ukrepov ali ogrozili finančno stabilnost« (kot je bilo v Sloveniji trajno uničenje kapitalskega trga). Ob tem je potrebno dodati, da BS in Vlada nista uveljavljali točke 90 Sporočila EK: »Priglasitve, ki jih bo EK evidentirala pred 1. avgustom 2013, bodo pregledane glede na merila, ki so se uporabljala v času priglasitve.« NLB se je priglasila januarja 2013, NKBM pa junija 2013!

V 5. odstavku piše, da teh pravil (minimalnega kapitala) ni potrebno spoštovati, če banko dokapitalizira zasebni investitor. Predlagatelj zamolči, da je država kot večinski lastnik drugim delničarjem NKBM posredno izključila prednostno pravico do novih delnic, posredno že na skupščini 11. decembra 2012, neposredno so jo izključili na skupščini 10. junija 2013. Obstoječi delničarji bi banko dokapitalizirali zato, da ne bi izgubili premoženja v njej; drugi delničarji bi z veseljem kupovali delnice po 1 € (cena 1,3 centa je bila kriminalno dejanje), kot si jih je prisvojila država, saj je knjigovodska vrednost delnice konec leta 2012 znašala 5,37 € – borzna cena je bila nižja, saj so v insiderskih krogih že leta 2012 vedeli, kaj se pripravlja.

1.4 AQR in ST

V 3. odst. Predlagatelj priznava, da so najeli družbe Deloitte Svetovanje in Ernst&Young Svetovanje (ne Deloitte revizija d.o.o. ali EX Revizija), ki niso zavezane pravilom mednarodnih standardov revidiranja in poročanja (MSRP). Svetovalne družbe so vedele, da banke ocenjujejo v nasprotju z MSRP, zato so svoje sporne cenitve premoženja bank v poročilih zavarovale z izjavo o ne-prevzemanju odgovornosti (disclaimer):

- »Svetovalna družba poudarja, da ne zagotavlja revizijskega mnenja v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi in da se namen, obseg in rezultati pregleda poslovanja razlikujejo od namena, obsega in rezultatov revizijskih pregledov;
- ne prevzema nobene odgovornosti ali obveznosti za predstavljene rezultate;
- pojasnjuje, da rezultati temeljijo na omejenem obsegu podatkov, vnaprej dogovorjenem z BS, in opozarja, da so lahko zavajajoči glede na celotno dejansko stanje;
- poudarja, da rezultati temeljijo na izbranem vzorcu in prejetih pojasnilih in da bi bili lahko drugačni, če bi v vzorec zajeli druge podatke ali prejeli drugačna pojasnila;
- ne prevzema nobene odgovornosti za izgube, ki bi jih rezultati lahko povzročili tretjim osebam«.

Oslabitve so računsko/računalniško povečevali, dokler ni bil izničen lastniški kapital in dodatno še podrejene obveznice. Pri vseh bankah so z oslabitvami najprej izničili kapital in nato naračunali malenkost več izgub, kot je bilo podrejenih obveznic. V NKBM je bilo za 55,8 M€ podrejenih obveznic, zato so na računali še 67,1 M€ izgube. Če upoštevamo dodatne oslabitve in izgubo, je bilo v NKBM ob izbrisu 456,8 M€ – 67,1 M€ = **389,7 M€ čistega kapitala**. Temu je potrebno prišteti še kapital iz močno pretiranih slabitev (okoli **400 M€**). Manipulacije dokazujejo tudi spremembe količnikov kapitalске ustreznosti (CET-1) od 2013 do 2016: v NLB se je povečal od 15 na 17, v NKBM pa od 18 na 25; količniki potrjujejo oceno mag. Veljka Boleta, da je država v sanacijo vložila najmanj 1500 M€ preveč kapitala (pri čemer za NKBM v sodnem registru sploh ni dokaza o gotovinskem vplačilu države).

Po odločbah BS se je ocenjeni kapital v 8 slovenskih bankah na isti dan (30. 9. 2013) navidezno skrčil za 2900 M€. NLB, NKBM in Abanka so še 30. septembra 2013 v izkazih imele 1,21 milijarde evrov pozitivnega kapitala, BS pa je ugotovila, da so imele na isti dan skupaj 650 milijonov evrov negativnega kapitala in da niso sposobne poplačati deponentov. Po poročilih bank in izjavi predsednika uprave Združenja bank Slovenije dr. Arharja je bil kapital v vseh bankah pozitiven.

Predlagatelj (Ministrstvo za finance, MF) v 5. odst. razkriva sestavo Usmerjevalnega odbora (EK, ECB, EBA, BS, MF). V 6. odst. MF navaja, da so prenosno vrednost in s tem nerazumne diskonte določili EK za osnovni scenarij, ECB in Evropski odbore za sistemska tveganja (EOST) pa za neugodni scenarij. Zato bi bilo potrebno predkazenski postopek, ki poteka v zadevi 'sanacije bank', razširiti tudi na odgovorne osebe EK, ECB in EOST. Vloga uslužbenca EK, Francka Duponta pri sumu zlorabe pooblastil in izničenja premoženja imetnikov delnic in podrejenih obveznic NLB, NKBM, Abanke in Celjske banke je že dolgo znana iz objave njegovih e-pisem z uslužbenci Ministrstva za finance.

V zadnjem odst. točke 1.4 MF trdi, da so metode in izhodišča za AQR in stresne teste (ST) ustrezale evropskim standardom nadzora nad bankami in bile usklajene z EK, ECB in EOST. Pri tem se sklicuje na Poročilo BS o vzrokih za nastali kapitalski primanjkljaj bank. Zgoraj smo opozorili, da svetovalne družbe niso bile zavezane MSRP. Tudi izhodišča za ST niso bila postavljena strokovno, kar je dokazal mag. Bole v svoji študiji (glejte str. 7 in 8):

- Prve ST je naredila BS sama za obdobje 2013–2014 in jih objavila maja 2013 – skupni primanjkljaj kapitala vseh bank v Sloveniji naj bi v letu 2014 po osnovnem scenariju znašal 954 milijonov evrov (M€), po neugodnem pa 2400 M€ (po mnenju 'svetovalcev' pa 4046 M€ oz. 4779 M€).
- Z drugimi ST naj bi leta 2013 ocenili trdnost bank v letih 2013–2015. Šlo je torej za 1-letno prerokovanje preteklosti in 2-letno napovedovanje bodočnosti. Vzemimo najpomembnejše izhodišče, tj. gibanje bruto domačega proizvoda (BDP). Predvideli so dva scenarija: osnovnega s 4,1 % kumulativnim **padcem** BDP in neugodnega z **–9,5 % padcem**. BS je v začetku leta 2013 v svojih ST slovenskih bank predvidela v tem obdobju padec BDP za **–1,9 %**, Evropska komisija pa za **–3,0 %**, veliko manj od izhodišč v obeh scenarijih. Verjetnosti in uteži posameznega scenarija niso predvideli, prav tako ne optimističnega scenarija – in prav slednji se je pričakovano zgodil. V obdobju 2013–2015 je Slovenija imela eno najhitrejših **rasti** v državah EU: **+4,8 %**; realna rast je bila celo 13,3 % (UMAR, 2016)! Tretji zaporedni padec BDP po letih 2009 in 2012 bi bil edinstven v gospodarski zgodovini sveta, EU in Slovenije! Zato so bile zahtevane dokapitalizacije (870 M€ za NKBM) pretirane in rast javnega dolga previsoka. NKBM je imela ob koncu leta 2015 kar 28,1 % kapitalsko ustreznost (najvišjo v EU), zahtevana je najmanj 9 %. Po teh AQR in ST za samo 8 bank, objavljenih decembra 2013, naj bi primanjkljaj leta 2015 znašal 4046 M€ po osnovnem scenariju in

4779 M€ po neugodnem scenariju. Tri banke (NLB, NKBM in Abanko) naj bi država decembra 2013 dokapitalizirala s 3000 M€, čeprav je naš BDP v tem kvartalu rasel skoraj najhitreje v EU. Mag. Bole iz EIPF je ugotovil, da je bila dokapitalizacija vsaj za 1500 M€ previsoka.

- Vendar farsa s tem še ni bila končana. V poldrugem letu sta EK in ECB zahtevali še tretji skrbni pregled državnih bank. Tretjič so celovito oceno poslovanja bank objavili oktobra 2014 za obdobje 2014–2016, za tri banke (NLB, NKBM in SID). Predvideno gibanje BDP je bilo za to obdobje pozitivno (+2,4 %) pri osnovnem scenariju in **negativno (–3,3 %)** pri neugodnem scenariju; resnična rast je bila v tem obdobju ena največjih v EU, **pozitivna, +8,1 %**. Vendar tekočih podatkov pri Sloveniji niso upoštevali (statično vrednotenje), pri drugih državah so jih pa (dinamično vrednotenje). Tako so npr. predvideli za NKBM ob koncu leta 2014 naslednja količnika kapitalske ustreznosti: 15,2 % po osnovnem scenariju in 11,4 % po neugodnem; revidirana vrednost je bila **25,8 %!** Po osnovnem scenariju so pri NLB in NKBM ugotovili +756 M€ kapitalskega presežka, po neugodnem pa –65 M€ primanjkljaja. V nasprotju z gibanjem BDP so upoštevali samo neugodnega. Primanjkljaj NLB in NKBM iz decembra 2013 (2959 M€) se je z dokapitalizacijo (2421 M€) iz prerokovanega minusa 538 M€ spremenil v minus 65 M€. Vendar iz zraka padlih 473 M€ niso vrnili niti državi niti razlaščenecem, temveč so zahtevali, da banki 65 M€ podtaknjene 'primanjkljaja' pokrijeta iz dobičkov v letu 2014 – s tem so preprečili izplačilo dividend za leto 2014 ter jih podarili kupcema Apollo in EBRD.
- BS je potem trdila, da so ponovljeni skrbni pregledi bank potrdili, da »sta bili lansko očiščenje bilanc bank (tj. razlastitve v letu 2013) ter dokapitalizacija izvedeni v minimalni zadostni višini za zagotovitev odpornosti v primeru realizacije neugodnih gospodarskih gibanj ter optimalni z vidika porabe javnih sredstev.« Izjavo postavljajo na laž doseženi kapitalski količniki obeh bank, zlasti še NKBM in spremembe količnika kapitalske ustreznosti (CET1) v obdobju 2014–2016. Če bi se torej v celoti uresničile predpostavke neugodnega scenarija za Slovenijo, bi se količnik CET1 zmanjšal za 14,6, največ v vsej EU (Grčiji bi se zmanjšal za 10,2, Španiji pa samo za 1,8). Ker je naš BDP odvisen predvsem od uspešnega izvoza, ki je takrat že hitro rasel, so bila taka predvidevanja še bolj nesmiselna, imela pa so seveda očitni namen prepričati javnost, da leta 2013 niso bile storjene hude namerne in nepopravljive napake. BS dela »z lažmi in potvorbami« je dejal njen anonimni uslužbenec.

Po analizah *The Euro Plus Monitor* so bili rangi Slovenije med 20 najbolj razvitimi državami EU v obdobju 2011–2013 naslednji:

	2011	2012	2013
Odpornost proti finančnim šokom	2.	2.	1.
Kratkoročni trend rasti	2.	3.	3.
Razmerje kapitala bank in BDP	2.	1.	1.
Javni dolg	3.	3.	4.
Profil zadolženosti	3.	3.	4.
Kazalec osnovnega zdravja države¹	5.	8.	7.

¹povprečje: možnosti rasti, konkurenčnosti, proračunske vzdržnosti in odpornosti proti finančnim šokom

Slovenija je bila po tej analizi leta 2013 najbolj odporna država EU proti finančnim šokom, ker je imela visok presežek izvoza, nizko zadolženost in nizek javni dolg, majhen delež kapitala bank v BDP itd. Od novih članic EU so bile v analizi poleg Slovenije še Poljska, Slovaška in Estonija.

Naj pokažemo absurdnost utemeljitev in podatkov BS v poročilu z osnovnim kapitalom NKBM. Dne 31. 12. 2012 je bil revidirani celotni kapital Skupine NKBM 253 M€, 30. 9. 2013 pa 278 M€. Kako je država prišla do številke 143 M€:

- Po navodilih uradnikov iz Evropske komisije je država iztisnila druge delničarje iz lastništva. To je storila tako, da je 100 milijonov evrov svojih obveznic iz jeseni 2012 spremenila v delnice po ceni 1 €, medtem ko so jih tedanji lastniki kupovali po 27 € leta 2007 in po 19,6 € leta 2008 ter po 8 € leta 2011. Nato je na zahtevo Evropske komisije zaračunala za iste obveznice visoko obrestno mero in tako izračunane obresti spremenila v svoje delnice po 1,3 centa za delnico. S prvim dejanjem je povečala število delnic od 39 milijonov (od tega je bila polovica v lasti države in

državnih podjetij) na 138 milijonov, z drugo pa za **2,4 M€** na **323 milijonov delnic**. Da bi to naklepno prevaro lahko udeležila, je decembra 2012 država spremenila 43. člen zakona o bančništvu (ZBan-1): »Za delnice banke ne velja pravilo iz 172. čl. zakona o gospodarskih družbah (ZGD), da se morajo glasiti najmanj na 1 € ali njegov večkratnik«; potem je aprila 2013 lahko izdala delnice po 1,3 centa in razlastila druge delničarje. Knjigovodska cena delnice je zato padla od 5,37 evra na 0,76 evra, tržna cena pa od 1,4 evra na 0,5 evra. Očitno je bil namen države, da je lastništvo banke povečala od 51 % na 94 % in na skupščini junija 2013 drugim delničarjem prepovedala dokapitalizacijo, kar je bilo v nasprotju z ustavo, zakoni in s Povzetkom prospekta o prodaji delnic iz leta 2007.

- 31. 12. 2012 je bila knjigovodska vrednost delnice 5,37 €, pri 39 milijonih delnic je to pomenilo 209 M€ kapitala. Kako so torej dobili 143 milijonov v odločbi? Pripadajoči znesek kosovne delnice v osnovnem kapitalu 1,04 € (Letno poročilo NKBM 2012) je pri 39 milijonih delnic pomenilo 40,5 M€. K temu so prišteli 100 M€ od konverzije obveznic v delnice in 2,4 M€ obresti na obveznice ter dobili 143,2 M€ osnovnega kapitala! Tečaj pretvorbe obveznic v delnice je bil 'povprečna cena delnice v obdobju 30 dni pred pretvorbo, zmanjšana za 25 %, vendar ne nižja kot 0,5 €'. Ker so na borzi že več kot 30 dni pred skupščino NKBM vedeli, kaj se bo zgodilo, je delnica na borzi padla na 1,3 €.

Manipulacija izbrisa je bila napravljena z dodatnimi oslavitvami (457 M€ v primeru NKBM), s katerimi je bil umetno izničen in izbrisan kapital bank ter podrejene obveznice. Banki je nastala dejanska škoda s prenosom na Družbo za upravljanje terjatev bank (DUTB), saj banka ni več mogla dobiti vrnjenih kreditov ali vnovčiti zavarovanj zanje; posredno so bili s tem nepopravljivo oškodovani tudi imetniki delnic, katerih tečaj bi po krizi zelo zrasel, in podrejenih obveznic. Še hujše dejanje nepovrnjivosti (ireverzibilnosti) lastnine je nastalo z globoko podcenjeno prodajo NKBM, še predno je bilo sodno odločeno, čigava last je. V 5 mesecih je novi lastnik, poštni predal Biser Bidco v Luksemburgu zabeležil 438 M€ dobička, 373 M€ iz razlike med celotnim kapitalom in prodajno ceno, 14 M€ od izplačila dividend za leto 2015 in 55 M€ od tekočega dobička iz prvih 9 mesecev leta 2016. Zato:

- Ni res, da so bile slabitve skladne z dobro bančno prakso (glejte zgoraj).
- Ni res, da banke niso našle zasebnega vlagatelja, saj niso niti poskušale z izdajo delnic; še več, obstoječim delničarjem je država na skupščinah izrecno prepovedala dokapitalizacijo NKBM (sklepa iz decembra 2015 in junija 2016).
- Ni res, da bi manj stroge, tj. realne predpostavke in njihovo razumno upoštevanje (napovedovanje negotove bodočnosti) ne vplivale na sposobnost banke, da se po koncu krize njeno poslovanje in dobičkonosnost izboljšata, kot je pokazal primer Gorenjske banke. Poleg tega delnice in podrejene obveznice ne bi bile izbrisane in njihovi lastniki ne bi bili razlastninjeni.
- Ni res, da višina dokapitalizacije nad razumno mejo ne posega v pravice imetnikov kvalificiranih obveznic, ki so 24 % NKBM odkupili od države, poleg tega pa zato, ker so izgubili premoženje in status delničarja. Tako ukrepanje je v nasprotju z Ustavo RS in z mednarodno Konvencijo o varstvu človekovih pravic.
- Mag. Veljko Bole je dokazal, da je bila dokapitalizacija najmanj za polovico previsoka.

Država v NKBM ni vplačala 870 M€, kot piše v Poročilu BS. Stvarni vložek v NKBM so bile obveznice RS62 (iz leta 2006), RS67 (2010) in RS 69 (2011), torej že prej izdane obveznice v vrednosti slabih 250 M€. V kapital so morda spremenili depozite RS? V sodnem registru nismo našli vpisa o kakršnem koli denarnem vložku. Zadevo bi moralo nujno raziskati Računsko sodišče RS.

Bruseljski inštitut Bruegel je objavil rezultate primerjalne analize za 15 slabih bank v 13 državah, po katerih je Slovenija dala slabi banki največji, 71-odstotni popust za »slabe terjatve« bank in za nameček še vsa zavarovanja zanje – razlika je bila odtujena bankam in njihovim lastnikom (tabela spodaj²). Bruegel navaja, da so popuste dobile le slabe banke, ki so pretežno v zasebnih rokah. Tiste, ki so v državnih (kot slovenska), so slabe terjatve prenašale po knjigovodskih cenah, brez popustov, ali pa

² Gandrud, C., Hallergberg, M., 2014. Bad Banks in the EU: teh Impact of Eurostat Rules, Bruegel working paper. http://bruegel.org/wp-content/uploads/imported/publications/Bad_Banks_in_the_EU.pdf

prenosov sploh ni bilo. Evropske države se zavedajo izrednega pomena domačih vlagateljev, vzajemnih skladov in kapitalskega trga (borze). Slovenske oblasti se za silo zavedajo samo pomena hranilnih vlog.

Table 3: AMC public ownership stakes and haircuts on transferred assets

Name	Maximum public ownership stake in AMC (%)	Haircut on transferred assets (%)	Haircut source
Banco Espírito Santo (Portugal)	0	Assets not transferred	Lima and Marsh (2014)
Erste Abwicklungsanstalt (Germany)	100	0	Braakmann and Forster (2011, 11)
Dexia (Belgium/France/Luxembourg)	95	Assets not transferred	Dexia (2014)
DUTB (Slovenia)	100	71	authors' calculations from DUTB (2014)
Finansiel Stabilitet (Denmark)	100	Unknown	
FMS Wertmanagement (Germany)	100	0	Braakmann and Forster (2011, 13)
Heta Asset Resolution (Austria)	100	Assets not transferred	Hypo Alpe Adria (2014)
KA Finanz (Austria)	100	Assets not transferred	
NAMA (Ireland)	Core: 100, Master SPV: 49*	58 (average through 2011)	Braakmann and Forster (2011, 17)
Propertize (Netherlands)	100	37	authors' calculations based on Wallace (2014)
Parvalorem/Parups/Parparticipadas (Portugal)	100	0	European Commission (2012)
Royal Park Investments (Belgium)	43.5	Haircut on original transfer unknown, 17 (for 2009 'refill')	authors' calculations from European Commission (2009, 4)
Sareb (Spain)	45	45.6 (average for loans), 63.1 (average for foreclosed assets)	FR0B (2012, 11)
SFEF (France)	34	10-40 (depending on asset type)	Braakmann and Forster (2011, 14)
UK Asset Resolution (United Kingdom)	100	Assets not transferred	

Note: 'Assets not transferred' indicates that the AMC was created with an existing portfolio of assets rather than having assets transferred to them. In effect this means that no haircut was applied to the assets as they continue to be recorded at book value.

* Excludes period after bank nationalisations and before foreign investor ownership stakes were increased. See above for details.

Rešitev z DUTB se je pokazala kot metoda za razprodajo premoženja v državni lasti (npr. bank) ter podjetij in nepremičnin, ki so bili kot dobra zavarovanja zastavljeni za 'slabe kredite'. Na slabo banko so dejansko prenašali dobre kredite (glejte letni poročili NKBM 2012 in 2013) in zavarovanja zanje – razprodaja dobrih podjetij je bil glavni cilj celotne operacije. Podobno metodo so uporabili pri uničevanju slovenskega premoženja v Adriji Airways, o čemer je pisal prof. Tajnikar v sobotni prilogi Dela 21. 2. 2015.

Ni res, da bi DUTB plačevala prevzete terjatve in zavarovanja po višji vrednosti od tržne.

- Vzemimo za primer delnice Letrike, ki so bile zavarovanje za kredit Celjske borzne hiše (v stečajju) – razvrednotili so jih na 10,5 € (ko so jih na borzi kupovali po 33 €); razliko 22,5 evra

(skupaj 3,6 M€), so izkazali kot izgubo banke in delničarjem znižali premoženje v NKBM; delnice so nato prenesli na 'slabo banko' in čez pol leta prodali nemškemu Mahleju po 6,4-kratni ceni (67,1 € za delnico), z 9 M€ (odtujenega) 'dobička' oz. izgube za banko in delničarje. Podobno so napravili z zastavljenimi delnicami Pivovarne Laško in Radenske (46 M€ dobička za DUTB oz. izgube za NKBM in njene lastnike), ACH, Polzele, Elana in Adrie Airways (45 M€) idr. Znižali so celo ceno slovenskih državnih obveznic.

- V članku *DUTB je 25,5 M€ terjatev od NKBM kupila za nič evrov* (Finance, 14. 11. 2014), je objavljen seznam terjatev, prenesenih s 100 % diskontom! Za 'skrbni pregled' so BS in banke plačale dobrih 30 M€, skoraj toliko kot Španija s 47 milijoni prebivalcev, kjer je bilo za ta znesek pregledanih 14 bančnih skupin z bilančno vsoto 3 643 milijard evrov, pri nas pa samo 8 bank z bilančno vsoto 46 milijard evrov (Mladina, 28. 2. 2014).
- Kolikor nam je znano, doslej ni nihče zanikal zapisa ekonomistov dr. Igorja Mastena in dr. Jožeta P. Damjana, da so najeti študenti z metodo ocenjevanja iz mimo vozečega avtomobila v enem od primerov sosesko 160 novo zgrajenih stanovanj v Kopru na Ferrarski ulici 16 ocenili na 600 tisoč € oziroma 3750 € za vsako stanovanje. Pri tem sploh niso upoštevali podatkov Geodetske uprave RS, GURS. Letos DUTB ta stanovanja prodaja po ceni do 2500 €/m². Za celotno stavbo s poslovnimi prostori in garažami naj bi DUTB dobila 25 M€ brez DDV, lastniki delnic in podrejenih obveznic pa vsaj 20 M€ izgube.

Glede vseevropskega bančnega testa v letu 2014 smo že pisali zgoraj (str. 7 in 8). Poglejte članke prof. dr. Tadeja Kotnika v Financah kot dokazno gradivo, ki ima vse potrebne reference:

- Vse igre našega striženja, 19. 3. 2014;
- Stresni testi, ki nikogar zares ne zanimajo, 29. 10. 2014;
- Banka Slovenije, laži in potvarjanja, 9. 2. 2015;
- BS se pred očitki o lažnivosti brani t ... novimi lažmi, 17. 2. 2015;
- Lanski obremenitveni preizkus slovenskih bank je bil farsa desetletja, 12. 5. 2015;
- Čudežno poslovanje Gorenjske banke ali nov dokaz prenapihnenosti sanacije bank?, 23. 6. 2015
- Ministrstvo RS za resnico, Slovenska 35, 1984 Ljubljana, 21. 10. 2015;
- November 2015: v Italiji tokrat «strigli», a že ustanovili odškodninski sklad, 16. 12. 2015;
- Ali tres slabe terjatve ostajajo velika težava bančnega sistema?, 5. 1. 2016;
- Januarske evrobančne kolobocije:
 - 1. del: v Italiji nova unikatna »rešitev« za slabe terjatve, 3. 2. 2016;
 - 2. del: v Španiji odškodnine za »ostriženje« še delničarjem, 10. 2. 2016;
- Stokrat ponovljene laži in podobne reči, 23. 2. 2016;
- Prodaja NKBM: najbolj sporno ni komu, temveč kdaj in kako, 23. 3. 2016;
- Samopoškodbeno vedenje 25-letne B.S., 13. 7. 2016;
- Izbrisniška matematika za telebane, 31. 1. 2017;
- »Mrhovinar« Apollo: pri nas se masti, v Italiji tožen za milijardno odškodnino, 8. 3. 2017;
- Opravimo že končno z bajko, da nam je jeseni 2013 trojka trkala na vrata!; itd.

1.6 Odločbe Evropske komisije o dovoljeni državni pomoči ter vpliv AQR in ST nanje

Ni mogoče pristati na trditve MF v tem razdelku. Razlastitev lastnikov delnic in podrejenih obveznic slovenskih bank dokazuje, da 'EU dveh hitrosti' razvoja že nekaj let imamo in jo naši politiki tudi hlapčevsko sprejemajo. Nekaj primerov, ki to dokazujejo:

- Ko so se nemške in francoske banke zakreditirale v Grčiji, smo morali vsi pristati, da bomo odplačevali njihove zablode, Slovenija celo nadpovprečno. Ker so naši politiki mečkali in so bile naše banke v boljšem stanju, so lastniki delnic in podrejenih obveznic obravnavani drugače. Španija, Grčija, Portugalska, Irska so dobile državno pomoč od EU, mi smo sanacijo financirali sami in vendar so nas razlastili, njihovih lastnikov delnic in podrejenih obveznic pa niso!
- Irska, Španija, Portugalska, Italija, Nizozemska do danes niso razlastile svojih lastnikov delnic in podrejenih obveznic, saj bi to pomenilo uničenja kapitalskega trga in borze. Italija celo po sprejetju direktive tega ni in ne bo naredila, saj ima javni dolg v višini 130 % BDP, ki ga financirajo z domačimi lastniki obveznic. Italijani delnic in podrejenih obveznic niso izbrisali niti

pred niti po sprejemu evropske direktive v letu 2014 ali pa so njihovim lastnikom izplačali odškodnino (glejte članke zgoraj).

Politiki so pristali na zahtevo EK in ECB ter predlagali, da morajo prizadete slovenske banke zmanjševati obseg poslovanja, zahtevati višje obrestne mere od tuje konkurence ipd. Ni šlo za izkrivljanje konkurence naše države, temveč je EK izkrivljala konkurenco v korist podružnic tujih bank v naši državi. Rezultati poslovanja v obdobju 2014–2016 domačih bank na eni strani in tujih podružnic na drugi jasno dokazujejo tako dogajanje (glejte str. 1).

Politiki so pristali na nerazumno zahtevo EK, da so previsoko dokapitalizirali 4 pretežno državne banke in NKBM potem globoko pod ceno prodali v krizi. Banke se normalno prodajajo po 2,0–2,5-kratniku knjigovodske cene, NKBM je bila 'prodana' za petino normalne cene, NLB pa za tretjino. Namesto naših upokoјencev bodo žulje nas in naših staršev uživali upokoјenci Kalifornije (30 % odstotni lastnik Apolla je sklad njihovih javnih uslužbencev), naši upokoјenci pa že sedaj živijo pod pragom revščine.

O neusmiljenem izkoriščanju Slovenije in drugih manj razvitih novih članic EU pričajo naslednja dejstva:

- Davčne oaze na Nizozemskem, v Irski, Luksemburgu, Veliki Britaniji itd. zmanjšujejo prilive v državni proračun in bogatijo državne proračune držav – davčnih oaz.
- EBRD (20 % solastnica NKBM) je skupaj s podružnico Svetovne banke (IFC), dala Lidlu in Kauflandu v zadnjem desetletju skoraj milijardo evrov posojil po izredno ugodni obrestni meri 0,8 %, da bi uspešno prodajali izdelke razvitih držav EU v novih članicah EU in vzhodni Evropi.
- Glede ozadja izbrisov v EU (EK, ECB, EBA) glejte zgoraj (str. 8).

Državna pomoč bankam decembra 2013 in 2014 ni bila niti primerna niti nujna niti sorazmerna. *Sporočilo* EK o državni pomoči od 1. avgusta 2013 naprej za naše banke ni bilo zavezujoče, kar je potrdilo Sodišče EU: izbris delnic in podrejenih obveznic ni bil potreben, vendar ga je država smela izvesti v okviru svojih kompetenc. Vlade RS (2 Janševi, Bratuškina, Cerarjeva in Šarčeva) ter BS so podlegle pritiskom tujega kapitala preko EK in ECB ter po nepotrebnem razlastile lastnike delnic in podrejenih obveznic, previsoko dokapitalizirale 4 banke, da bi jih pod ceno razprodale prav temu kapitalu, npr. NKBM skladu Apollo in EBRD za 250 M€, ko je bilo v njej 616 M€ kapitala (koeficient kapitalske ustreznosti 23,3), 755 M€ previsokih oslabitev, 2825 M€ zavarovanj za kredite, 1541 M€ podcenjenih državnih obveznic in dobroimetja pri BS itd. (Letno poročilo NKBM za leto 2014).

Preglednice v tem poglavju ne vsebujejo prenosov na DUTB, s katerimi je bila bankam povzročena velika, nepovratna izguba, DUTB in njeni lastnici (državi) pa so omogočali zelo velik dobiček po prodaji dobrih kreditov in zavarovanj za kredite. Nekaj primerov naštevamo tudi v tem besedilu.

1.8 Odločba U-I-295/13

Ustavno sodišče (US) je imelo pomembno vlogo pred in po izbrisu delnic in podrejenih obveznic. Pri tem je ščitilo državo in ne človekove pravice. Ni prisluhnilo argumentom in preverilo dokazov predstavnikov 100.000 delničarjev in 500.000 drugih prizadetih državljanov v vzajemnih in pokojninskih skladih ter zavarovalnicah, verjelo je BS in MF. Naj povzamemo nekaj dejstev:

- 14 dni pred izbrisom, 4. 12. 2013 je bila vložena pobuda za oceno ustavnosti ZBan-1L in predlog, da naj US do svoje končne odločitve zadrži njegovo izvajanje; podoben predlog sta dala Državni svet in varuhinja človekovih pravic. US je predlog zavrnilo in v obrazložitvi citiralo BS, češ da bi bile posledice zadržanja ZBan-1L stečajni sistemskih bank, propad vseh udeležencev na finančnem trgu, izgube vseh deponentov v bankah in ogrožena izplačila zajamčenih vlog. To ni bilo res, saj so bile banke dovolj kapitalsko močne za čas krize, likvidne in solventne. V EU kljub krizi niso zabeležili nobenega stečaja sistemskih bank.
- Po razlastitvi je sledil plaz pobud za oceno ustavnosti, prvo od njih je vložilo Vseslovensko združenje malih delničarjev (VZMD, 29. 5. 2014). Pobudo je med drugimi dalo tudi vrhovno sodišče. 4. 2. 2015 je VZMD vložil na US še pobudo za izdajo začasne odredbe o prepovedi prodaje NKBM, dokler US ne odloči o pobudi glede ZBan-1L. US je predlog 4. 3. 2015 zavrnilo, saj naj bi ob prodaji ne nastale težko popravljive škodljive posledice. US je torej dovolilo prodajo domnevno ukradenega blaga, predno so sodišča odločila, čigavo je – in to bi naj bila pravna država Slovenija! Tako je propadla tudi možnost, da bi imetniki delnic in podrejenih obveznic v

primeru za njih ugodne sodbe le-te enostavno dobili nazaj, brez dodatnih stroškov za davkoplačevalce. Čisto drugače je razsodilo avstrijsko US: razlastitev imetnikov podrejenih obveznic banke Hypo je bila protiustavna, saj je šlo za kršitev »temeljne pravice do varstva lastnine« (ta banka je imela 5 milijard evrov izgub in negativni kapital, NKBM pa je imela pozitiven kapital).

- VZMD je Vladi ponudil odkup NKBM po za 1 M€ višji ceni od najboljšega ponudnika - zaman.
- Tako EK kot Sodišče EU sta ugotovila, da Sporočilo EK o bančništvu ni bilo zavezujoče za Slovenijo. Vendar US ni želelo razveljaviti katero od določil Zban-1L, ker se je balo zameriti EU. Pri tem je zanemarilo merilo sorazmernosti in ni hotelo videti prevar, ki sta se jih BS in MF poslužila, da bi dosegla cilje vodstev o dobrih delovnih mestih v tujini preko izpolnitve želja korporacij v razvitem delu EU in ZDA. Pri tem so pozabili, kaj so prisegli in kdo jih plačuje.
- Sodniki US so se odločili omejiti razsodbo na sodno varstvo, problematičnost samega izbrisa s slabitvami in izničenjem kapitala kot kršitve ustave RS (sorazmernost, prepoved retroaktivnosti) pa so relativizirali z odgovorom Sodišča EU, da izbris ni nujno kršitev »nadrejenega« prava EU (varstva upravičenih pričakovanj). To je postalo jasno ob njihovi odločitvi, da postopku ne pridružijo vloženih zahtev Vrhovnega sodišča RS. Vrhovni sodniki so trdili, da se »s posegom v kvalificirane obveznosti banke nedvomno poseže v upravičena pričakovanja imetnikov vrednostnih papirjev«, pri tem pa »podlage za odločbe BS v bistvenem delu temeljijo na pravni ureditvi RS, zato je tudi presoja v tej zadevi v pristojnosti sodišč RS«. Če bi ustavni sodniki to zahtevo pridružili postopku, bi v odločitvi morali upoštevati tudi argumente vrhovnih sodnikov. Prav zato se jim ni bilo potrebno ukvarjati z argumenti in odločitvijo avstrijskih ustavnih sodnikov.

Iz Ustave izhaja dolžnost države, da izbrisanim vrne nakupno vrednost delnic in podrejenih obveznic v primeru, ko gre za nevestno in negospodarno ravnanje države kot večinskega lastnika banke. Ker država ob razprodaji bank ni počakala na odločitve sodišč, je razumljivo, da bodo tovrstne odškodnine izplačane iz proračuna.

3 Ocena finančnih posledic predloga zakona za državni proračun

Nominalna vrednost kvalificiranih obveznosti (963,2 M€) predstavlja samo del morebitne odškodnine. Drugi del predstavlja razvrednotenje delnic v obdobju 2008–2013 zaradi neustreznega ravnanja ali opustitve dejanja države kot večinske lastnice (pri predlogih dokapitalizacij), pri nadzoru in postavljanju ciljev, ki niso bili v interesu banke temveč v interesu države in gospodarstva v krizi. V primeru NKBM je prvi del nepomemben (0,1 € na delnico, kar pomeni pri povprečni vlogi 1380 € le 5,11 €), drugi del pa predstavlja postopno razvrednotenje delnice od 27 € na 0,1 €, tudi z opustitvami dolžnega ravnanja ali celo s kaznivim dejanjem, kot je bila dokapitalizacija banke z inflacijo delnic po 1 € in 0,013 €. Delničarji NKBM so leta 2007 plačali državi 309 M€ (od tega mali delničarji 151 M€), v letih 2008 in 2011 pa še 215 M€ za dokapitalizacijo, skupaj 524 M€.

Namesto zaključka

Marca 2017 razkrita odredba Okrožnega sodišča v Ljubljani je pokazala, da so nosilci pooblastil BS (guverner, viceguvernerja in uslužbenec) osumljeni kaznivega dejanja zlorabe položaja ali pravic, ker so z napačnimi izračuni omogočili izbris delnic in podrejenih obveznic in s prenosom na DUTB državi omogočili premoženjske koristi. Odredba natančno opisuje postopek vrednotenja premoženja NLB mimo uveljavljenih računovodskih standardov:

- Predstavniki BS so dajali nasprotujoče si in netočne oz. neresnične izjave.
- Odločba o izrednih ukrepih je nezakonita, saj se na isti dan (30. 9. 2013) izračunani vrednosti premoženja v NLB razlikujeta za 1100 M€; BS ni sprožila proti upravi NLB nobenega postopka zaradi kršitev ZBan-1. Gre za poskus zavajanja ter prikrievanja nezakonitih ravnanj.
- Družba Deloitte Svetovanje je ugotovila hipotetični znesek kapitala ob domnevni likvidacije banke; izhajala je iz predpostavke, da je NLB odvzeto dovoljenje za poslovanje zaradi pomanjkanja kapitala, torej ob predpostavki **nedelujočega** podjetja. Deloitte za poročilo ni

sprejel nobene odgovornosti in ga je dovolil uporabljati le interno – BS se nanj ni imela pravico sklicevati pri razlaščenju vlagateljev.

- Izkaza finančnega položaja banke, na podlagi katerega je bila izdelana ocena hipotetične likvidacijske vrednosti banke, ne bi smeli uporabiti za izračun kapitala banke. To so osumljeni uslužbenci BS vendarle načrtno naredili, da bi izničili pozitivni kapital in podrejene obveznice NLB (naša op.: enako manipulacijo so napravili pri NKBM, Abanki in Banki Celje).
- Vpis odločb BS o izrednih ukrepih v sodni register decembra 2013 je bil v neskladju zakonom o sodnem registru; listin tudi niso objavili, čeprav zakon to zahteva. Po neobičajnem registrskem postopku je čez nekaj časa prišlo na naslove sodnikov guvernerjevo vabilo na kosilo.

NPU se ukvarja zgolj z vlogo BS pri ocenjevanju premoženja NLB; menimo, da bi ga bilo potrebno razširiti tudi na druge banke (NKBM, Abanko, Celjsko banko, Probanko in Factor banko).

Priloga: OPIS DOGAJANJA

Postopno razvrednotenje delnic NKBM

NKBM je prvo javno ponudbo delnic NKBM s prodajo 49 % deleža države izvedla novembra 2007. Država je za prodane delnice prejela 309 M€ kupnine. Država je v letu 1993 v sanacijo NKBM vložila okoli 285 M€, v letih 1997–2007 ji je bilo že izplačanih več kot 70 M€ dividend, zato je po prodaji 49 % deleža že dosegla dobiček sanacije v višini nad 90 M€ in ostala še vedno večinska lastnica banke. Po takratnem vrednotenju je bil 51 % delež države vreden najmanj 315 M€, zaradi prevzemne premije pa okoli 400 M€. V prospektu je država obljubljala nadaljnji razvoj banke in njeno širitev: »kar bo zahtevalo dokapitalizacije, ki jih bo dovoljevala obstoječim delničarjem preko instituta predkupne pravice«.

Novembra 2007 je država 107 tisoč državljanom prodala delnice NKBM – denar je šel v proračun RS. Povprečna vloga malega delničarja je bila 1380 € (evrov), skupaj so vplačali nad 151 M€. Finančni minister Bajuk je jeseni 2007 trdil, da »je prodajna cena delnic NKBM poštena, mednarodno preverjena, da se bo naložba dolgoročno splačala in je varna«. Če so bila 'slaba posojila' res slaba, je država prevarala male delničarje, ker so vsi tako imenovani 'slabi krediti' nastali v obdobju 2005–2007. Ob izbrisu delnic decembra 2013 je bilo v NKBM še 96.769 delničarjev, torej ni šlo za špekulante ampak za dolgoročne lastnike.

Zaradi izjemnega uspeha prve javne prodaje delnic je Uprava NKBM dne 18. 2. 2008 poslala ministru za finance dr. Bajuku pismo z željo po dokapitalizaciji banke ter predlagala, da banka poišče kapital na mednarodnih trgih, država pa ohrani v prospektu omenjeni delež 25 % + 1 delnica. Po tem predlogu bi banka dokapitalizacijo zaključila do julija 2008 (6–8 tednov pred propadom Lehman Brothers – pričetkom finančne krize), kar je pomenilo idealen čas. Banka bi zbrala okoli 534 M€ dodatnega kapitala; spomnimo, da je država v letu 2013 dokapitalizirala banko po "najbolj groznem scenariju" z 870 M€!

Na ta dopis kljub številnim urgencam niso prejeli odgovora, zato je uprava NKBM sprožila formalen postopek pridobivanja soglasja nadzornega sveta (NS) za dokapitalizacijo. Soglasje je bilo dano šele konec meseca septembra 2008 – dva tedna po pričetku finančne krize. Neuradno so to pojasnjevali z volitvami v Državni zbor 22. 9. 2008. Zaradi zamude je Uprava z izjemnimi naporji sicer uspela dokapitalizirati banko s 56 M€ (država je prispevala 23 M€, torej svoj delež) namesto s 534 M€, kot je pravočasno predlagala. Cena je bila zaradi nastale krize le 19,5 € na delnico namesto 27 € iz leta 2007, čeprav je bila knjigovodska vrednost višja kot leta 2007 (od 14,4 € je zrasla na 16,2 €). Delnica NKBM niti en borzni dan ni zaključila pri tako nizki vrednosti. Za primerjavo: Citygroup je v svoji analizi delnico NKBM takrat ovrednotil na 34 €, Raiffeisen International na 38 €, Publikum pa celo na 39 €. (Nina Kranjec, Razvoj normativnih osnov bančništva samostojne Slovenije, diplomsko delo, mentor Franjo Štiblar, Ljubljana, 2009). Cena dokapitalizacijske delnice je bila le 8,1-kratnik čistega dobička Skupine NKBM iz leta 2007 in 1,2-kratnik konsolidirane knjigovodske vrednosti delnice iz 30. 6. 2008. Takratni predsednik uprave trdi, da zaradi krize niso uspeli doseči višje cene. Zaradi državnega nerazumevanja ter neupoštevanja pravočasnih in strokovno utemeljenih predlogov je banka namesto kot izjemno kapitalsko krepka institucija prišla v krizo z le zmerno kapitalsko ustreznostjo, ki bi bila primerna za normalne čase poslovanja, ne pa za čase krize.

Ko se je kriza zaradi ukrepov največjih držav začela umirjati, je uprava NKBM začela ponovno prepričevati državo o nujnosti dokapitalizacije. Predvsem zato, ker je takrat država kot večinska lastnica zahtevala, da **banke v državni lasti še naprej aktivno kreditirajo gospodarstvo**. V ta namen bi banki morali zagotoviti potrebni dodatni kapital. Predlog iz konca leta 2008 je bil realiziran v proračunu RS za leto 2009, v katerem je bilo za dokapitalizacije zagotovljenih 200 M€ za NLB in 100 M€ za NKBM. Aktivnosti so bile stalne, a so dajale občutek, da v državi nihče ne pozna ali ne zna dojeti pomena kapitalske stabilnosti bank in povezanosti dejanj znotraj bančnih bilanc, npr. da odločitev o kreditni podpori gospodarstvu zahteva tudi kapital.

Januarja 2009 so poglede NKBM predstavili finančnemu ministru, februarja 2009 pa še skupini pri ministru za finance, prisoten je bil tudi minister za razvoj. Od marca do junij 2009 je bilo izjemno veliko sestankov na Ministrstvu za finance in v Banki Slovenije. Septembra 2009 sta Uprava in predsednik NS banke ponovno predstavila nujne ukrepe za vzdržno poslovanje, zlasti kapitalske potrebe banke ministru za finance. Zahtevala sta stališče države, kdaj in kako bi NKBM lahko izvedla dokapitalizacijo. Oktobra so dobili prvi pisni odgovor države glede teh zahtev. Uprava je takoj posredovala podrobna dodatna pojasnila glede kapitalskih potreb in v zaključku ugotovila, da je največji generator kapitalskih potreb organska **rast kreditov, ki jih država kot večinski lastnik zahteva od banke**. V tem letu je država imela v proračunu sprejeto postavko za dokapitalizacijo NKBM v višini 100 M€ in takrat ni bilo nobenih omejitev glede državnih dokapitalizacij bank, saj so veljali na nivoju evro-skupine tako imenovani "nekonvencionalni ukrepi". Kljub vsemu temu so morali državo prepričevati, da je prisluhnila strokovnim argumentom o potrebah, izhajajočih iz poslovne politike, ki jo je diktirala država.

Država je v tem letu dokapitalizirala NLB z 250 M€ proračunskih sredstev, predvidenih 100 M€ za NKBM pa ni odobrila, čeprav je Banka Slovenije Ministrstvu za finance potrdila ustreznost predlogov NKBM. Decembra 2009 je NKBM zaradi zahtev države izdala inovativen instrument ne-optimalne dokapitalizacije, s katerim je zbrala samo 26 M€; država je prispevala le 11 mio €, ker naj bi se izognila tveganju državne pomoči, ostalo je uprava morala zbrati sama na mednarodnem trgu. NLB tega ni bilo treba storiti, saj v tem letu zahteve glede državnih pomoči še niso veljale. Pa tudi če bi, se takšna dokapitalizacija ne bi štela med državne pomoči, saj je dokapitalizacija bila manjša od 2 % sredstev banke, kar je v bančništvu meja za presojanje državnih pomoči v normalnih obdobjih. Prav tako pa je šlo za ne-glasovalni instrument in država je imela za NKBM v proračunu sprejetih 100 M€ za to!

Zaradi neustreznega odnosa države do kapitalske ustreznosti banke je uprava NKBM takoj v začetku leta 2010 ponovno (že tretjič!) pristopila k postopku zagotavljanja kapitala v skladu s potrebami, omejitvami in željami države, ki jih je morala nenehno upoštevati. Aprila je bil sestanek pri predsedniku vlade, na katerem so bili prisotni tudi drugi relevantni ministri in sta bila predstavljena stanje in potreba NKBM po 200–300 M€, da bi banka lahko razumno stabilna prebrodila krizo. Predsednik Nadzornega sveta (NS) NKBM je predstavil stališče NS, da mora banka po toliko neuspešnih poizkusih normalnega dialoga z državo sama ali z državo ta kapital zagotoviti, ker v nasprotnem primeru ne more izpolnjevati svojega osnovnega poslanstva. Ker je kotirala na borzi, so razmišljali tudi o opciji, da sami zagotovijo kapital.

Maja 2010 je uprava NS podala formalen predlog za zagotovitev kapitala iz naslova odobrenega kapitala, ki je bil sprejet na eni od preteklih skupščin družbe, in s tem "izzvala" odločitev večinskega lastnika, da bo dokapitalizacijo izvedla z njim ali brez njega, saj je bilo to ključnega pomena za delovanje banke. NS je avgusta predlog uprave potrdil. Septembra je bil sestanek pri ministru za finance zaradi "samovolje" uprave in NS NKBM. Razgovori s Qatar Holdingom (QH) in EBRD so potrdili pripravljenosti obeh za sodelovanje v dokapitalizaciji.

Koncem oktobra se je začelo vpletanje AUKN (Agencije za upravljanje kapitalskih naložb) v proces dokapitalizacije. Po vztrajanju Ministrstva za finance je bila novembra dokapitalizacije predstavljena AUKN, čeprav ni imela pristojnosti poseganja v začetni proces dokapitalizacije z instrumentom odobrenega kapitala, saj je skupščina o tem že odločala. AUKN je navidezno potrdila proces zbiranja kapitala preko izdaje delnic na varšavski borzi v začetku leta 2011. Glede na vpletanja in poizkuse onemogočanja dokapitalizacije s strani AUKN je sledilo pismo predsedniku Vlade RS februarja 2011 o težavah z upravljanjem NKBM in ravnanji vpletenih, z opozorilom na obveznosti in moralni dolg države

do delničarjev, ki so kupili državne delnice NKBM v letu 2007. Sledil je sestanek pri predsedniku vlade, na katerem je bilo dogovorjeno, da NKBM nadaljuje z dokapitalizacijo.

Aprila 2011 je NKBM pričela z zbiranjem kapitala na tuji borzi. Že prvi dan je AUKN akcijo začela rušiti, češ da je dokapitalizacija nepotrebna. Reakcija predstavnikov države ni bila ustrezna, nihče od tujcev tega ni razumel. Predsednik Vlade RS je na investorski konferenci v Londonu napovedal, da država ne bo sodelovala v procesu dokapitalizacije; na isti konferenci je minister za finance neopazno povedal, da država ne bo sodelovala, bodo pa državna podjetja, kar se je tudi uresničilo. AUKN je tri dni pred zaključkom transakcije, ko so tuji investitorji že vplačali 120 M€ od želenih 104 M€, določila trem državnim družbam, da morajo vplačati kapital v banko in s tem ohranila posredni delež države nad 51 %. Uprava NKBM je opozorila kabinet predsednika Vlade, da s takšnim ravnanjem dovoljuje nezakonito delovanje AUKN, saj AUKN s svojimi sklepi krši člena 29/3 in 27/4 Zakona o upravljanju kapitalskih naložb RS (ZUKN), pa tudi členov 29/1,2,3 in 7/1 ZUKN. Odgovora ni bilo, dokapitalizacijo so izvedli prisilno in državne družbe so po krivdi države kasneje izgubile denar, tuji investitorji pa zaupanje v slovenski finančni trg. NKBM je na varšavski borzi prodali 13 milijonov delnic po 8 €, ko je bila knjigovodska cena delnice 15 €; zato je knjigovodska cena delnice padla na 10 €. Tako je bilo dotedanjim delničarjem kot lastnikom delno odvzeto premoženje. Kje je enakopravnost delničarjev in njihovih vlog? Kako lahko Agencija za trg vrednostnih papirjev dovoljuje takšno razvrednotenje delnic?

Potrebno je poudariti, da so bili v letih 2009–2010 skoraj **vsako sredo, najmanj pa dvakrat mesečno usklajevalni sestanki ministra za finance z bankami** v slovenski lasti glede poslovne politike, ki naj jo banke vodijo. Prikazano je bilo, kakšna so pričakovanja države do bank in katere ukrepe bo država izvedla, da bo blažila krizo. Država je v tem obdobju večkrat pomagala dokapitalizirati NLB – zanj ni bilo toliko ovir pri odločanju kot v primeru NKBM. V letih 2007–2011 je bila NLB dokapitalizirana v skupnem znesku skoraj 960 M€. NKBM, ki bi naj primerjalno glede na NLB dobila okoli 320 M€, je dobila le 170 M€, od tega je 104 M€ pridobila sama na trgu v Varšavi, od ostalih 66 M€ pa je država "prispevala" le 34 M€. Vse drugo je morala pridobiti NKBM sama; ko je kapital pridobila, je pa AUKN zaukazala prisilno dokapitalizacijo, kar kaže na mačehovski odnos do NKBM. Država se je obnašala neracionalno tako po temelju (razlogi in nujnost predlaganih dokapitalizacij) kot po vsebini (sodelovanje na silo, z neoptimalnimi instrumenti ipd.).

V vsakem primeru je za stanje v NKBM **daleč najodgovornejša nestrokovna in neodgovorna država** kot večinski lastnik NKBM. Problemi, o katerih se danes govori kot o vzrokih za ogromne dokapitalizacije banke zaradi "slabih" poslov bivših uprav, sploh ne bi nastali, če bi upoštevala predloge organov vodenja NKBM, ki so bili pravočasni in ustrezni. NKBM je dokazala, da je kapital sposobna zagotoviti sama, a ji tega niso dopustili. Po vseh napačnih odločitvah so sprejeli še ukrepe za krepitev stabilnosti bank, ki so pravzaprav državni terorizem, in **razlastnili vse kapitalske vlagatelje**, ki so se znašli v takšnem položaju predvsem po zaslugi uničujočega izvajanja lastniške funkcije in izrivanja delničarjev s strani države. Danes so seveda za vse to krivi drugi, država pa naj bi bila "rešitelj", ker edina lahko rešuje težko situacijo, ki je sicer nastala zaradi nje, odgovornost pa obeša drugim! Ob upoštevanju predlogov uprave banke ne bi bilo potrebno razlastiti nobenega imetnika obveznic in delnic NKBM. Banka bi zmogla sama prebroditi vse težave krize. To je tudi relativno lahko dokazati.

Država je varala delničarje NKBM

Po ugotovitvah stroke so 'slabe terjatve' bank nastale v letih 2005–2007, torej pred nakupom delnic NKBM. Banke so posojale sredstva za prevzeme podjetij s kratkoročnimi krediti, ki so jih obnavljale. Banka Slovenije (BS) se poplave ni upala ustaviti, saj je šlo za nemške banke in prost pretok kapitala. Zunanji dolg (zasebni in javni) se je podvojil, nastal je značilni 'balon'. V krizi so tuje banke zahtevale vračilo kreditov in obnavljanje se je končalo. Zato so števila podjetja zašla v težave in niso več mogla vračati glavnice in obresti, tudi zavarovanja za kredite so bila oslABLJENA. Temu se je pridružila zahteva ministra za gospodarstvo v Pahorjevi vladi, Mateja Lahovnika, da banke 'tajkunom' ne smejo obnavljati kreditov. S tem je prišlo do novega vala propadanja podjetij. Rušiteljem se je pridružila še Banka Slovenije, ki je v nasprotju s pravili EU začela sredi krize dvigovati kapitalsko ustreznost bank in s tem ustavlja kreditiranje podjetij za normalno poslovanje. Dogajanje je pokazalo, kako pomemben je lastniški kapital in kako usoden je finančni vzvod pri delovanju s krediti. Pokazalo se je, kako pomemben

bi bil razvit kapitalski trg, ki ga je vlada začela uničevati že leta 1996 z uničenjem takrat največjih vzajemnih skladov Proficia Dadas.

Leta 2011 sta NLB in NKBM pripeljali sodne postopke za 'slabe terjatve' do točke, ko je postalo možno, da začneta zasegati premoženje lastnikov. Najeli sta zunanje svetovalce, ki so ugotovili, da banki potrebujeta manj kot 1 milijardo evrov dodatnega kapitala. Evropska komisija se je strinjala in postopki so stekli. Slaba banka bi bila oblikovana v posameznih bankah. Te so imele takrat oblikovanih že skoraj 100 % oslabitev za slabe kredite. Junija 2012 so bile zaveze Slovenije usklajene, minister Šušteršič jih je podpisal. Potem se je pojavil »famozni seznam prenosa terjatev na slabo banko«. Na tem seznamu so se znašale »obveznosti naših fantov, ki jim je bilo treba pomagati«. Zato so bile na njem tudi terjatve, ki so postale slabe pozneje (npr. DZS), in tudi nekatere, katerih obveznosti so podjetja redno poravnala (npr. Adria Airways). Prišlo je do javnih obračunavanj, ki so močno povečala zahtevane donose slovenskih obveznic. Dokapitalizacija je propadla, **Evropska komisija (EK) se je odločila za drugo pot.**

Spletka Evropske komisije

Oktober 2012 (8 mesecev pred sprejemom *Sporočila* EK) je bil na zahtevo EK, Generalnega direktorata (GD) za konkurenco sprejet zakon o ukrepih RS za krepitev stabilnosti bank (ZUKSB). Zakon je urejal ustanovitev in delovanje Družbe za upravljanje terjatev bank (DUTB), ki pa ni bila več znotraj bank, temveč delniška družba z vlado kot edinim delničarjem. Namen zakona je bil »odprodaja kapitalskih naložb države v bankah in ugotavljanje odgovornosti za nastanek slabih kreditov«. V 27. členu je bil zapisan tudi pogoj za pomoč DUTB bankam – pokritje preteklih izgub banke v breme imetnikov delnic in podrejenih obveznic. O uporabi ukrepov odloči vlada na predlog medresorske komisije. Tik pred zamenjavo vlade marca 2013 je le-ta ustanovila DUTB, imenovala medresorsko komisijo in izdala uredbo o izvajanju UKSB.

Računsko sodišče je v revizijskem poročilu o DUTB marca 2015 med drugim zapisalo, da vlada pri sprejemu predloga ZUKSB ni ocenila finančnih posledic sprejema ZUKSB. Ustanovitev DUTB ni temeljila na predlogu, ki bi vseboval obrazložitev razlogov, da je to najprimernejša rešitev za krepitev stabilnosti bank, in tudi ni bila del celovite strategije bančnega sektorja, saj ta ni bila pripravljena. Vlada je v letu 2013 sprejela tri različice Uredbe o ukrepih za krepitev stabilnosti bank, vendar nobena ni vsebovala določil, ki bi podrobneje določala ukrepe po ZUKSB. V uredbi tako ni bilo natančno urejeno, kdo opredeli tvegane postavke za prenos na DUTB ter niso bili nedvoumno opredeljeni odbitki od prenosne vrednosti tveganih postavk. Računsko sodišče je odkrilo vrsto nerazumnih dejanj tudi pri prenosu terjatev NLB na DUTB. Podizvajalci Vegrada v Celovških dvorih opozarjajo na 91,7 % popust pri prenosu stanovanj iz NLB na DUTB (15. deja komisije Državnega zbora za nadzor javnih financ, 30. 11. 2017). Stanovanja z bruto vrednostjo terjatev 63,19 M€ in knjigovodska vrednostjo terjatve 63,19 M€ so bili preneseni na DUTB za 7,57 M€. DUTB jih je prodal za 2350 €/m² (Večer, 13. 12. 2017).

Decembra 2012 je bila sprejeta sprememba 43. člena zakona o bančništvu: »Za delnice banke ... se ne uporablja določba 2. odst. 172. čl. zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1), ki določa, da se morajo delnice ... glasiti najmanj na 1 € (euro) ali njegov večkratnik, za kosovne delnice banke pa se ne uporablja določba 3. odst. 172. čl., ki določa, da znesek v osnovnem kapitalu, ki pripada posamezni kosovni delnici, ne sme biti nižji od 1 €«. Revidirana knjigovodska vrednost delnice NKBM je bila takrat 5,37 €, število delnic pa 39 milijonov. Določilo je udejanjila naslednja vlada, ki je aprila 2013 svoje kratkoročne obveznice spremenila v delnice banke po ceni 1 evro ter na zahtevo Evropske komisije še 2,4 M€ visokih obresti nanje po ceni 1,3 centa (0,013 €). Na ta način si je država pridobila 285 milijonov delnic NKBM. Cena delnice je padla na 0,5 €. Tako je razvrednotila lastnino vlagateljem, ki so delnice plačali po 27 €.

Maja 2013 je Banka Slovenije objavila svoje stresne teste in simulacije potrebne dokapitalizacije bank. Na tej osnovi je vlada še isti mesec sprejela program stabilnosti in nacionalni reformni program, v katerih je potrebno **dokapitalizacijo bank ocenila na 900 M€**. **Svet EU** je oba programa obravnaval in zahteval »neodvisne preglede aktive za izbrane banke«. Vendar – **Slovenija naj zagotovi »zadostne delitve bremen v zasebnem sektorju, da bo povečala zasebne naložbe, vključno s tujimi neposrednimi naložbami**«. EU je torej vlado pozvala, **naj razlašča domače lastnike in privablja tuje**.

4. septembra 2013 je uradnik EK, DG za konkurenco, Franck Dupont državnemu sekretarju MF Mitji Mavku sporočil, da zahtevajo »**okrepljeno porazdelitev bremen**«, torej je ukazal izbris delnic in podrejenih obveznic 3,5 meseca vnaprej. Vlada je pridobila mnenji Inštituta za primerjalno pravo, ki je ocenil, da bi bil poseg v obveznice protiušten, in pisarne Clifford Chance, dežurne svetovalke ECB, ki je menila, da bi **poseg kršil tudi mednarodno bančno pravo**. 16. septembra 2013 je Franck Dupont ta pravna mnenja zavrnil, češ da ne vzdržijo resnega preizkusa. Kot da bi vedel, da bo imel na svoji strani Ustavno sodišče RS. Starosta slovenskega bančnega sistema, prof. Ivan Ribnikar je pred izbrisom dejal: »Pri stresnih testih se državo sleče ... smisel tega procesa ni nič drugega kot privatizacija.«

Tako delnice kot obveznice štirih slovenskih bank (NLB, NKBM, Abanke in Banke Celje) so bile neupravičeno izničene z mehanizmom oslabitev, imenovanimi »hipotetično likvidacijsko vrednotenje aktive bank ... ob predpostavki nedelujoče banke«. Vrednotili niso delnic bank, ampak zavarovanja, nepremičnine in delnice podjetij iz zavarovanj za kredite. Tako so državljanje zavajali in jih preslepili. Vrednost kreditov in zavarovanj zanje so zniževali tako dolgo, da so z oslabitvami znižali kapital na nič. Tako so npr. delnice Letrike in Pivovarne Laško znižali na šestino tržne vrednosti, 160 novih stanovanj na slovenski obali so ocenili na 600 k€ (tisoč evrov), 3750 € na stanovanje. DUTB sedaj prodaja ta stanovanja v središču Kopra po 2500 €/m² (evrov za kvadratni meter, ne za stanovanje; Delo, 15. 1. 2019). Stanovanja v Celovških dvorih so bila prenesena na DUTB z 91,5 % diskontom oz. z 88 % diskontom od knjigovodske vrednosti; če bi jih prodali sedaj, bi lahko poplačali vse upnike. Nepremičnin niso ocenjevali na osnovi izračunov Geodetske uprave, temveč so jih najeti študenti ocenjevali kar 'iz mimo vozečega avtomobila', pogosto tudi z vrednostjo nič evrov. Od septembra do novembra izvedeno sporno vrednotenje premoženja banke (večinoma dobrih terjatev in še boljših zavarovanj zanje) je naknadno legaliziral ZBan-1L konec novembra 2013.

Pregled kakovosti sredstev so spremljali stresni testi, pri katerih so za oba scenarija, osnovnega in neugodnega postavili izhodišča, ki so bila primerna za doseganje ciljev – navideznega znižanja kapitala bank pod ničlo z namenom preslepiti ljudi. Tako so pr. predvideli triletni cikel močnega padanja gospodarstva v obdobju 2013–2015, čeprav je to leta 2013 že rastlo in je Banka Slovenije v točki 24 *Pogostih vprašanj in odgovorov o reorganizaciji slovenskega bančnega sistema* 12. decembra 2013 to sama napisala. Na ta način so **namesto zgoraj omenjenih 900 M€** dokapitalizacije prikazali po osnovnem scenariju za osem bank za **dobro 4 G€ (milijarde evrov)** primanjkljaja, npr. za NKBM 870 M€. Država je pri tem uporabljala znane metode manipulacije javnosti: nerazumljivo in dvoumno izražanje, npr. 'bančna luknja', »banke bi šle v nekaj dneh do konca leta v stečaj, če ne bi ukrepali« – pa niso šle v stečaj niti v času skoraj treh mesecev, od konca septembra, ko naj bi bil kapital bank negativen, pa do 18. decembra, ko je BS napisala odločbe.

Pred izbrisom delnic in podrejenih obveznic je imela NKBM za 842 M€ vseh zapadlih neplačanih terjatev nad 90 dni **848 M€ oslabitev**, ki jih je morala z odločbo Banke Slovenije zaradi opisane razlastitve **povečati še za 457 M€, skupaj na 1305 M€ ali več kot je bilo vseh slabih kreditov (1281 M€)**. NKBM je imela še dobri dve milijardi zavarovanj za kredite ter 721 M€ državnih obveznic in garancij države za posojila. Ogromne dodatne oslabitve je BS 11. decembra 2013 naredila v NKBM, da je lahko znižala celotni kapital banke na nič ter izbrisala lastnike delnic in podrejenih obveznic. 'Slaba posojila' slovenskih bank so se s prenosom na DUTB znižala za 2,3 G€, od takrat do avgusta 2018 pa brez sanacije še za 4,5 G€ in jih je bilo le še za 1 G€!

Katastrofa za Slovenijo je, da sta BS in vlada uničila celoten bančni sistem v slovenski lasti. Tipičen primer je Gorenjska banka (GB):

- decembra 2013 bi jo na osnovi AQR in stresnih testov morali dokapitalizirati s 328 M€, pa se je uprava (in lastniki) uprla;
- Banka Slovenije je potem postopno zniževala zahteve in na koncu zahtevala 13 M€ dokapitalizacije – to je vplačal Srb Kostić (AIK) za polovično knjigovodsko ceno;
- BS je Savi prepovedala izplačilo dividend (letos 4,72 M€) in zahteval prodajo v letu 2018, čeprav je GB imela izredno visoko kapitalsko ustreznost (17,1 %, zahtevana je 9 %);
- da bi GB znižal ceno, je BS banko ovadila, da je skupaj z nemškim Siemensom protipravno pridobila 20 M€ koristi pri izstopu iz kranjskega Iskratela;

- zato naj bi GB prodali pod likvidacijsko vrednostjo delnic (298 €), pri čemer bo oškodovana Sava in drugi delničarji.

Isto se je dogajalo s Banko Celje. Tudi njeno vodstvo so zamenjali, predsednik uprave naj bi nekaj tednov po tem naredil samomor. Vendar je BS uspelo ponoviti postopek razlastnitvenja delničarjev in imetnikov podrejenih obveznic. Če bi Banko Celje in NKBM pustili pri miru, bi šli po poti Gorenjske banke in dokapitalizacija ne bi bila potrebna. To dokazuje rast količnika kapitalske ustreznosti NKBM, ki se je kljub omejitvam v poslovanju v dveh letih povečal od 20,5 na 28,1 – npr. nemške banke imajo pol manjšo kapitalsko ustreznost.

Neprenesene oslavitve se sedaj sproščajo in nosijo bankam dobiček, prenesene poceni terjatve in zavarovanja pa velik dobiček DUTB pri prodaji terjatev in zavarovanj zanje. Dodatne oslavitve so bile 'manipulacija', s katero so navidezno izničili osnovni kapital banke ter s tem omogočili izbris delnic in podrejenih obveznic. Vse navedeno se je dogajalo brez soglasja drugih delničarjev. Zato Izbrisani delničarji zahtevamo od države vračilo delnic po dejansko vloženi sredstvih v obdobju 2007–2011. Ne pristajamo na inflacijo delnic v obdobju 2008–2012 in spomladi 2013.

Študiji Ekonomskega inštituta pravne fakultete (EIPF)

Mag. Velimir Bole iz EIPF je *januarja 2014* v študiji »Narodnogospodarski stroški znižanja terjatev nezavarovanih upnikov v postopku reševanja ... bank« med drugim zapisal, da novela zakona povzroča veliko škodo imetnikom instrumentov in povečuje tveganost njihovih terjatev; izbrani sistem reševanja bank povečuje potencialno škodo nad tisto, ki jo dopušča *Sporočilo* Evropske komisije. Velikost škode je odvisna od pogojev, ti pa so neodvisni od potrebnega vložka kapitala. V zakonu niso določene osnovne predpostavke točke preživetja banke in tudi ne ocene potrebnega vložka kapitala v banko – to je prepuščeno popolni diskreciji regulatorja. Novela povzroča tudi veliko narodnogospodarsko škodo, saj poddržavljenim bankam zvišuje stroške dolgoročnejšega financiranja in zmanjšuje njihovo konkurenčnost. Retroaktivno je spremenila postopek absorbiranja izgub pri instrumentih kvalificiranih obveznosti, kar bo povzročilo največjo narodnogospodarsko škodo. Vlada, Državni zbor in Banka Slovenije seveda znanja slovenske stroke niso hotela ali/in smela upoštevati.

Mag. Velimir Bole je *aprila 2017* objavil analizo testiranja 6 bank, ki so bila izvedena leta 2013 v Sloveniji. Pregledana sta bila oba segmenta – statični pregled kakovosti sredstev (AQR) ter dinamično testiranje odpornosti bank na makroekonomske šoke (ST). Navajamo njegove najpomembnejše ugotovitve.

1. Postopki in podatki:

- postopki so pomanjkljivo opisani, predpostavke niso argumentirane, model ni pojasnjen;
- ni jasna velikost prodajnega striženja zavarovanj in ni testirana kakovost vzorca;
- manjkajo nekateri ključni podatki, npr. o segmentni strukturi terjatev po pregledu kakovosti, ocenjevanje verjetnosti neplačila;
- v celoti so odsotni bistveni podatki o kakovosti zavarovanj po segmentih terjatev;
- v ključnih podatkih so nelogičnosti ali večje napake, navedeni deleži re-strukturiranih nedonosnih terjatev pred in po pregledu kakovosti sredstev niso usklajeni med seboj;
- pri računanju vrednosti nepremičnin ob unovčitvi je upoštevana drugačna rast cen nepremičnin, kot je predpostavljena;
- za model verjetnosti neplačil niso navedene najbolj osnovne značilnosti, tako so npr. razlike v oceni izgub 'od spodaj navzgor' in 'od zgoraj navzdol' najmanjše pri NLB in največje pri NKBM in Banki Celje (so manj primerne za oceno kapitalskega primanjkljaja).

2. Makroekonomski scenariji:

- spremembe ključnih spremenljivk so opazno odstopale od zgodovinsko doseženih;
- izjemna ostrina predpostavljene makroekonomskega scenarija je v nasprotju z načelom, da mora biti scenarij malo verjeten, toda še vedno možen za naše gospodarstvo;
- testni scenarij v Sloveniji je bil ostrejši od scenarijev vseh držav v eksperimentu Evropskega bančnega organa v letu 2014 (EBA 2014);
- od začetka krize do leta 2013 so bili scenariji za Slovenijo vedno bolj ugodni od povprečja EU, 2013 in 2014 pa opazno manj ugodni, pri čemer je bil za 2013 manj ugoden kot za 2014;

- v študiji so analizirani 4 scenariji – 1) španski 2012, EBA 2014 za: 2) EU, 3) Slovenijo, 4) povprečje EU.
3. Supervizijski scenariji:
- najbolj bistveni supervizijski parametri BS so bili bistveno ostrejši kot v državah EU;
 - zahtevnejši supervizijski parametri se ne bi smeli uporabiti v testnem scenariju;
 - izvajalca ST sta morala upoštevati zahteve BS, čeprav sta opozorila na večjo ostrino v SI;
 - specifikacija nedonosnih terjatev je bila ostrejša kot v drugih državah EU, kar povečuje obseg nedonosnih terjatev in še bolj verjetnosti neplačila;
 - uteži tveganosti opazno odstopajo od običajne prakse v EU, obseg ključnih razredov izrazito odstopa od onih v Španiji, Portugalski, Irski, Grčiji in Cipru, kar povečuje tveganjem prilagojeno aktivo in s tem potrebni kapital bank;
 - že enostavni indikatorji kažejo drastična odstopanja bank v SI, gostota tveganosti je največja v EU, saj presega povprečje EU za skoraj 50 %;
 - nekatere ocene v ST so v očitnem nasprotju z ocenami v drugih državah, striženje je za 100 % in več večje kot v ST španske centralne banke 2012, čeprav so tam cene nepremičnin padle dvakrat toliko kot v SI;
 - BS ni dovolila upoštevanja terjatev iz odloženih davkov; samo to je dalo **za 600 M€ večji ocenjeni kapitalski primanjkljaj**.
4. Učinki na izgube iz kreditnega portfelja:
- niso ocenjene diferencialne izgube iz portfelja vrednostnih papirjev (okoli 7 % celotne izgube), kar povečuje izgube;
 - normalizacija ostrine makroekonomskega scenarija bi zelo močno skrčila ocenjeno izgubo – do 1,5 G€ ali za tretjino ocenjenega kapitalskega primanjkljaja (povprečni scenarij EBA 2014); španski scenarij 2012 bi zmanjšal izgubo za 600 M€, slovenski 2014 pa za 460 M€;
 - prilagoditev specifikacije običajni praksi v EU bi ocenjeno izgubo zmanjšala za 770 M€;
 - terjatve do prebivalstva bi se zmanjšale za 20 %, izgube iz potrošniških kreditov pa za 28 %;
 - prilagoditev zamude terjatev do velikih podjetij bi izgube zmanjšala za 18 % ali 650 M€;
 - avtor posebej prikaže učinke scenarijev na absorbiranje izgub in na kapitalski primanjkljaj.
5. Rezultati:
- pri povprečni ostrini testov EU 2014 po neugodnem scenariju bi vseh 6 testiranih bank skupaj izpolnilo minimalne zahteve ECB brez dodatnega kapitalskega primanjkljaja;
 - NKBM bi imela namesto 1055 M€ samo 157 M€ kapitalskega primanjkljaja – državna dokapitalizacija z 870 M€ sploh ne bi bila potrebna (naša op.).
6. Sklep:
- predpostavke neugodnega makroekonomskega scenarija ST, ki ga je BS izvedla koncem leta 2013 opazno odstopajo od predpostavk, ki jih je EBA upoštevala pri državah EU v letu 2014, in od onih pred letom 2013; opazno odstopajo tudi od predpostavk za SI v letu 2014;
 - predpostavljene vrednosti nekaterih supervizijskih parametrov ter testnih postopkov so bile v ST BS 2013 opazno zahtevnejše od vrednosti, ki se običajno uporabljajo v državah EU;
 - vzorca terjatev in zavarovanj nista bila nepristranska ali pa so bile narejene dodatne apriorne predpostavke, ki niso podprte z razpoložljivo empirično evidenco gospodarstva SI.

7. Uničenje slovenskega kapitalnega trga

Slovenija je po letu 2008 doživela veliko znižanje bruto domačega proizvoda (BDP), množične stečaje podjetij in veliko rast javnega dolga. Ti pojavi so bili posledica nerazumnega zadolževanja gospodarstva v letih 2005–2007, zlasti pri tujih bankah, ki so v krizi zahtevale vračilo posojil. Slovensko gospodarstvo še ni ugotovilo, da je izdaja delnic veliko varnejša kot najem posojila, saj v krizi glavnice ni potrebno vračati, celo obrestim (dividendam) se podjetje lahko za leto ali dve odpove. Nerazumno vodstvo Banke Slovenije je v nasprotju z baselskimi pravili med krizo zahtevalo višjo kapitalsko ustreznost bank. Hkrati je stekla politična akcija proti domačim prevzemnikom podjetij, s katero so državnim bankam prepovedali podaljševanje kratkoročnih kreditov 'tajkunom'. Nerazumno zadolževanje gospodarstva pred krizo se je končalo v povečanem javnem dolgu, ki se je

od 21,8 % BDP leta 2008 povečal na 82,6 % leta 2015; zaradi gospodarske rasti je sedaj okoli 70 % BDP. Absolutno se je v tem obdobju povečal od 8,3 G€ na 32 G€, kjer ostaja kljub razprodaji državnega premoženja. Obresti na dolg so se v tem času povečale od 300 M€ leta 2008 na 1083 M€ leta 2014 oz. 823 M€ leta 2019. Del tega dolga je v tujini in predstavlja tveganje za državo v primeru nove krize, ki zagotovo pride.

Praktične posledice tega dogajanja so bili stečaji velikega števila podjetij (velikih, srednjih in malih) ter razprodaja državnih podjetij in bank. Gospodarsko nas je prehitela Češka in bližajo se nam še nekatere druge nove članice EU. Tako Slovenija izgublja svojo gospodarsko suverenost in tudi politično prepoznavnost. Preostala podjetja so v zadnjem desetletju odplačevala dolgove, kar je podaljšalo krizo. Očitno so spoznala, da zadolževanje ('dolžniški' kapital) ni prava pot. Niso pa še ugotovila, da je hitrejši razvoj mogoč z izdajanjem delnic ('lastniški' kapital) in obveznic. Slovenija je leta 2008 imela tržno kapitalizacijo delnic v višini 22,3 % BDP (povprečje EU-28 je bilo 42,4 %), ki je do leta 2017 upadlo na 12,2 % BDP (povprečje EU28 je zraslo na 78,5 % BDP). Temu je sledil padec borznega indeksa SBITOP na tretjino vrednosti iz leta 2008 in še vedno ni dosegel ravni iz leta 2005, medtem ko so se borzni indeksi v ZDA in Nemčiji po krizi podvojili. Razlogi za to niso samo v nekajletni gospodarski in finančni krizi, temveč predvsem v ravnanju države.

Slovenija je po osamosvojitvi nacionalizirala samoupravno lastnino podjetij in zavodov, namesto da bi poiskala druge oblike solastnine, kot so na primer zadruge (kooperative). Začel se je razvijati trg kapitala; podjetja in banke so izdajali delnice, nastajali so vzajemni skladi. Razvoj je leta 1996 grobo prekinila država, ko je uničila največje vzajemne sklade – Proficio Dadas. Trg si ni opomogel vse do let 2007–2008, ko je SBITOP zelo zrasel, vendar je leta 2009 padel na vrednost iz let 2005–2006. Med krizo je še naprej padal in ob sanaciji bank leta 2013 dosegel dno – polovično vrednost od let 2006 in 2009 oz. šestino od leta 2008. Slovenija ima v zasebnih skladih le 0,05 % bruto domačega proizvoda (BDP) kapitala, povprečje Evropske unije (EU) je devetkrat višje, v Veliki Britaniji celo 16-krat višje. S tem je pri nas prekinjen pozitiven krog (virtuous cycle), ki omogoča pretok sredstev od prebivalstva do podjetij z visokim potencialom rasti in po vmesnem pomnoževanju nazaj k prebivalstvu.

Država je na zahtevo Evropske komisije decembra 2013 razlastila delničarje in imetnike podrejenih obveznic 2 zasebnih bank (Probanke in Factor banke), 3 državnih bank (NLB, NKBM, Abanka) in leta 2014 še Banke Celje. Leta 2015 je ukinila registrske račune pri Centralni Klirinško-depotni družbi (KDD) in leta 2018 še fiduciarne račune z možnostjo hranjenja vrednostnih papirjev in skupnega nastopanja malih delničarjev; stroški izplačila dividend borzno-posredniških družb pogosto presegajo vrednost dividend. V letu 2018 je nova koalicija napovedala do 50 % obdavčitev dividend in dobičkov pri prodaji vrednostnih papirjev, izgube zaradi kriz in razlastitev pa še naprej niso odbitna postavka v naslednjih letih, kot je to npr. v gospodarstvu. Minister za finance je svetoval: »naj se omejitvam v Sloveniji vsak izogne tako, da odpre račun v tujini!« Zato je razmerje med cenami in dobički naših delnic (P/E) najnižje v EU, več kot pol nižje od povprečja EU-15; zaostaja tudi za Turčijo in je edino pred Rusijo. To pomeni veliko razvrednotenje kotirajočih podjetij.

Uničenje zaupanja Slovencev v kapitalski trg lahko najlepše prikažemo s primerjavo prodaj delnic NKBM in NLB. Delnica NKBM je bila novembra 2007 prodana po 27 €, kar je bil dvakratnik knjigovodske vrednosti (13,5 €)! Zanimanje je bilo ogromno: 110 tisoč fizičnih oseb je vplačalo 750 M€, dobili so za 151 M€ delnic, druga vplačana sredstva so jim vrnil; 69 institucionalnih vlagateljev je vplačalo 199 M€, dobili so za 62 M€ delnic; 36 vlagateljev iz tujine je vplačalo 711 M€, dobili so za 93 M€ delnic; skupaj je bilo vplačanih **1660 M€**, dobili so za 307 M€ delnic. Novembra 2018 je bilo prodanih za **610 M€** delnic NLB, od tega so mali vlagatelji kupili samo za 20 M€ delnic. Cena delnice (51,5 €) je bila samo 69 % njene knjigovodske vrednosti (74,5 €), le tretjino primerjalne vrednosti NKBM. Pri nakupu delnic NLB je šlo očitno za kartelski sporazum, saj so vsi kandidati vpisali najnižjo ceno. Izbira Deutsche Bank, ki jo vodijo kadri iz ameriškega Goldman Sachsa, je bila očitno slaba odločitev. Delnica NLB je od izdaje doslej narasla za 22 %, od 51,5 € na 62,8 €.

Državljeni imajo na računih v bankah 18 G€, večino brezobrestno, vendar so vloge varne pred zgoraj opisanimi nacionalizacijo, uničenjem ali izbrisom. Tudi vzajemni in pokojninski skladi so vloge prenesli večinoma v vrednostne papirje drugih držav, v katerih podpirajo rast in zaposlovanje. Naši vzajemni

in pokojninski skladi imajo celo prepoved vlaganja v slovenska podjetja (hrvaški jih lahko vlagajo), kar se je pokazalo prav pri prodaji delnic NLB – niso jih smeli kupiti. S tako politiko in prakso delovanja države smo obsojeni na razprodajo državnega (skupnega) premoženja in hlapčevstvo. NKBM je bila leta 2016 'prodana' za petino resnične cene, NLB lani za tretjino; naslednji sta na vrsti Gorenjska banka in Abanka s pripojeno Banko Celje. Ostala bo le SID (Slovenska izvozna in razvojna) banka.

Zadnja kriza je pokazala, kaj se bo dogajalo s Slovenijo, če ne bo imela lastnega kapitala, lastnih bank in podjetij. V krizi se bo morala zadolževati, podjetja bodo propadala zaradi vračanja kreditov tujim bankam ali bodo pod ceno prodana tujcem, obresti v proračunu bodo porasle, potrebno bo znižati javno porabo (znanost, raziskave in inovacije, izobraževanje, kulturo, socialo, zdravstvo), uvajati šolnine, doplačila za zdravstvo in zdravila. Zaslužke od depozitov bodo pobirali tuji lastniki bank. Prodana podjetja in banke bodo prenašale dobičke v tujino, davke na dobiček pa plačevale v davčnih oazah, kot sta Luksemburg in Amsterdam. Brez gospodarske suverenosti ni politične in ne bo kulturne, tudi jezikovne ne – že sedaj mora 15 % zaposlenih Slovencev službeno občevati v tujem jeziku.

8. Ozadje bančne sanacije

Nujna bi bila širša kriminalistična preiskava bančne sanacije 6 bank ter z njo povezanih dogodkov in oseb. Delo je že aprila 2013 pisalo, da bo Slovenija 'tarča klasičnega špekulantskega diriganega napada na državo'. Mediji in strokovnjaki so veliko pisali o 'finančnih morskih psih', ki so se lotili tudi Slovenije. Med njimi je tudi ameriška banka Goldman Sachs, »banka, ki vodi svet«. Predsednik ECB **Mario Draghi**, ki se trudi preprečiti preiskave kriminalistov v Banki Slovenije, je nekdanji uslužbenec Goldman Sachsa. Isto velja za vrsto vodij Deutsche Bank, ki je svetovala pri prodaji NLB. Predsednik Evropske komisije v času 'sanacije bank', **Jose Manuel Barroso** je sedaj svetovalec banke Goldman Sachs in ne-izvršni direktor njene mednarodne podružnice. Goldman Sachs je deveti največji lastnik sklada Apollo Global Management, ki je dobil v dar našo NKBM.

Mario Draghi ima po letošnjem odhodu s položaja predsednika ECB zagotovo že zagotovljen donosen posel v finančnem oligopolu. Zadnji dokaz njegovih tesnih povezav v njem je vztrajanje, da ostane član vplivne skupine 30 (Group of Thirty, G30) vodilnih svetovnih finančnikov in akademikov, čeprav ga je evropska varuhinja človekovih pravic Emily O'Reilly zaradi konflikta interesov pozvala k izstopu iz te skupine. Jose Manuel Barroso je letos sodeloval na sestanku Rockefellerjeve trilateralne komisije, zasebne nevladne lobistične skupine približno 400 uglednih in pomembnih posameznikov na globalni ravni, ki jo je v Ljubljani gostil evropski član predsedstva Trilaterale Jean-Claude Trichet. Sodeloval je tudi nekdanji predsednik Evropskega sveta Herman Van Rompuy ter trije nekdanji predsedniki vlad, med njimi nekdanji italijanski premier Mario Monti in nekdanji francoski predsednik vlade Alain Juppé, Nigel Higgins iz finančnega holdinga Rothschild & Co v Londonu in predsednik uprave ameriške multinacionalke, investicijske banke in finančne posrednice JPMorgan Chase International Jacob Frenkel.

SDH je za svetovalca pri prodaji NLB vzel Deutsche Bank, ki jo vodijo kadri iz Goldman Sachsa. Zato ni čudno, da je bila prodana za tako nizko ceno. Razpon cen je bil 51,5–66,0 €, vendar so se vsi kandidati (pravne osebe iz tujine) odločili za najnižjo ceno – očitno je šlo za kartelni dogovor. Cena na borzi je do sedaj zrasla na 62,8 €, kar je kar 22 % več! Zato je Sinteza vložila ovadbo zoper vodstvo SDH.

Brez domačih kolaborantov seveda ni šlo. Državni sekretar **Dejan Krušec** je februarja 2012 prišel na Ministrstvo za finance iz ECB in se po uzakonitvi 'slabe banke' in spremembi najnižje vrednosti izdanih bančnih delnic leta 2013 vrnil v ECB. Naslednji državni sekretar za finance **Mitja Mavko** je poskrbel za razlastitve imetnikov delnic in podrejenih obveznic ter je po nareku Evropske komisije z Banko Slovenije pripravil spremembo zakona o bančništvu, ki je omogočila izbris. Za nagrado je mesec dni po izbrisu postal ne-izvršni direktor slabe banke (DUTB) z visoko plačo, nato pa svetovalec direktorja Evropske banke za raziskave in razvoj (EBRD) v Londonu, ki je skupaj z Apollom lastnica NKBM in je kupila tudi 6,3 % delež v NLB. Lani so poročali, da je kandidat za viceguvernerja, vendar Državni zbor ni ponovno izvolil nikogar od 'okuženih' v sanaciji bank. Njegova sodelavka **Katja Špur** je postala svetovalka direktorja v Medameriški razvojni banki v Washingtonu. Janez Škrubej, ki je v družbi Deloitte svetovanje vodil

pregled kakovosti sredstev in omogočil razlastitve v NLB, je v zahvalo postal visoko plačani izvršni direktor DUTB s takratno mesečno bruto plačo 21 500 evrov (koncem leta 2017 je zaključil zaposlitev).

Takratna predsednica vlade **Alenka Bratušek** naj bi postala podpredsednica Evropske komisije, vendar so ji rojaki to preprečili. V Financah so opozorili na ujemanje časa izbriša, njenega sporočila sodelavcem, da je zanjo rezervirano mesto podpredsednice Evropske komisije, in vpisa v intenzivni tečaj angleščine. Takratni minister za finance **Uroš Čufer**, ki je med najbolj zaslužnimi za cvetoč trg prodaje terjatev, je sedaj svetovalec podjetja Elements Capital Partners s sedežem na Cipru; ta pri odkupu terjatev sodeluje z mednarodno investicijsko skupino York Capital Management. Postal je tudi predsednik nadzornega sveta Banke Koper, sedaj Banke Intesa San Paolo. S terjatvami naj bi mastno služili tudi prijatelji Mavka in Škrubeja v podjetjih Admetam in KF Finance, ki so sodelovali pri tajnih cenitvah.

Guverner Banke Slovenije **Boštjan Jazbec** je operativno uničil slovensko lastnino v bankah in jo 'podaril' svojim delodajalcem v tujini. Že pred nastopom te funkcije je bil svetovalec Svetovne banke, EBRD in Mednarodnega denarnega sklada (angl. IMF), v katerem naj bi po izteku mandata ponovno delal. Vlada naj bi ga celo kandidirala za predsedujočega odboroma guvernerjev v IMF in v Skupini Svetovne banke. Za glavnega ekonomista Banke Slovenije je zaposlil Biswajita Banerjea, nekdanjega dolgoletnega vodjo misije IMF v Sloveniji. Zato ne čudi podpora IMF 'sanaciji bank' iz decembra 2013 in pohvala Banki Slovenije na zasedanju IMF in Svetovne banke ob hkratnem slabo prikritem pozivu k razprodaji preostanka državnega premoženja. Za svoje usluge velekapitalu je dobil tudi dosedanji guverner in vodja 'sanacije' bank, Boštjan Jazbec, nagrado, saj ga je Evropska komisija imenovala za direktorja Enotnega odbora EU za reševanje bank. Služba je zanj ugodna, ne samo zaradi visoke plače temveč tudi zaradi imunitete pred slovenskimi organi pregona. Od Banke Slovenije je dobil še 75 800 evrov bruto odpravnine, čeprav je odšel na lastno željo.

Jazbečeva prva pomočnica, nekdanja viceguvernerka **Stanislava Zadavec Capriolo** od leta 2017 vodi Združenje bank Slovenije – zanjo naj bi preko Giancarla Mirande, predsednika nadzornega sveta ZBS in predsednika uprave Banke Koper z letno plačo 540 tisoč evrov, lobiral Uroš Čufer. Takratni viceguverner **Darko Bohnc** sprva ni hotel podpreti izbriša, potem ga je guverner 'prepričal' s kandidiranjem na vodilni položaj v IMF za Afriko (tega položaja kljub 'višjim ciljem' ni dobil).

Zadnji dve vladi nadaljujeta z mednarodnemu kapitalu všečno politiko. Revija iz skupine Financial Times je zato ministra za finance **Dušana Mramorja** izbrala za evropskega ministra leta 2016. Očitno sta tudi **Miro Cerar** in **Marjan Šarec** postavila interese mednarodnega kapitala pred človekove pravice lastnih državljanov in volivcev in pred pravila pravne države ter dovolila razprodajo NKBM, NLB, Abanke in Gorenjske banke, še predno so sodišča začela odločati, kdo so njihovi lastniki.

Slovenija ni niti pravna niti pametna država

Ameriški sklad Apollo in evropska banka EBRD sta kupnino za NKBM v višini 250 M€ plačala 20. aprila 2016. Naslednji dan sta spremenila statutarno pravilo o uporabi čistega in bilančnega dobička ter oblikovanju rezerv. 22. aprila je NKBM dobila obvestilo, da je postal njen 100 % lastnik poštni predal iz Luksemburga s 15 k€ (tisoč evri) kapitala. Na skupščini 29. junija in 14. julija je novi lastnik razdelil za dividende praktično ves dobiček iz leta 2015. Zaporedje dogodkov je omogočilo, da so bili in bodo tudi v bodoče davki na dobiček NKBM plačani po 1-odstotni stopnji v Luksemburgu namesto po 17 % oz. 19 % v Sloveniji. To ugodnost je Luksemburgu uredil sedanji predsednik Evropske komisije Jean-Claude Juncker, ko je bil predsednik luksemburške vlade. Za Barrosom je to že drugi predsednik Evropske komisije, ki preusmerja slovensko premoženje od naših državljanov k tujim lastnikom in davke v davčne oaze. Banka Slovenije, Slovenski državni holding in takratni finančni minister Mramor so izrazili veliko zadovoljstvo s takim potekom dogodkov. Država ima dovolj dokazov o nepravnem delovanju EK in ECB, da bi lahko sprožila tožbo proti njima in razveljavila s prevaro izsiljene obljube o razprodaji bank.

NKBM je konec leta 2015 izkazovala 623 M€ celotnega kapitala, država pa jo je prodala Apollu in EBRD za 250 M€. Iz tega izvira 373 M€ dobička poštnega predala Biser Bidco. Nova lastnika sta si takoj po prevzemu izplačala 16,7 M€ dividend, na katere sta kot nerezidenta plačala 15 % davka, ostalih 14,2 M€ pa prenesla na Biser Bidco, kjer je končalo tudi 55 M€ dobička NKBM iz prvih 9 mesecev leta 2016. Na celotno vsoto 442,2 M€ je lastnik plačal 1 % davka, saj zato je bila v davčni oazi Luksemburg predalčna

firma ustanovljena (v Sloveniji bi moral plačati 17 %). Tako dobimo 437,8 M€ dobička po metodologiji ECB. Za 442,2 M€ so bili prikrajšani naši davkoplačevalci in povečan javni dolg. Sedaj je ta številka že precej višja in bo rastla tudi naprej s tekočimi dobički NKBM. Enako se bo zgodilo z Abanko, v kateri je tudi Banka Celje. Slovenija bo ostala brez bančne hrbtenice.

Cerarjeva vlada je NKBM prodala globoko pod ceno poldrugo leto pred rokom in brez poskusa, da bi preložili prodajo na čas po krizi, kot so naredile druge države EU. Pri prodaji je nastalo 520 M€ izgube. Niti dobička iz leta 2015 si marca 2016 niso dodelili, kot si ga je potem novi lastnik. Naš predlog US, da bi ustavili prodajo do odločitve sodišč o tem, čigava je, je US zavrnilo. In to naj bi bila pravna država? Naši dopisi predsednikoma Vlade in Državnega zbora ter ministru za finance niso zaslužili niti odgovora. Naš predlog, da bi NKBM odkupili za 1 M€ več od najboljše ponudbe, so zavrnilo. Pod pošteno ceno so prodali tudi NLB in očitno se bo enako zgodilo tudi z Abanko in pripojeno Banko Celje. Tako bo uničena hrbtenica slovenskega gospodarstva in državljani oropani za več milijard evrov.

Zasl. prof. dr. Peter Glavič, l. r.
predsednik Civilne iniciative